

קונטרס

בנימין אורה

עבודת ימי החנוכה במשנת
כ"ק מרח דבינו בעל 'ישועות משה' זי"ע

סדר הדלקת נד חנוכה

קונטרס

ביצתנו אורה

עבודת ימי החנוכה במשנת
כ"ק מרחן רבינו בעל 'ישועות משה' זי"ע

סדר הדלקת נר חנוכה

ד"ל ע"ז
מכון 'אור פני משה' וזניץ
חנוכה תשפ"ו

ב"ה, ימי החנוכה תשפ"ו

ברגשי גיל ובחרדת קודש שמחים אנו לתת ברכה לפני קהל אנ"ש, שוחרי תורה וחסידות, את הקונטרס דנן "ניצוצי אורה" בעניני חנוכה, מתורתו של כ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה.

ידועה ומפורסמת דבקותו הנשגבה של רבינו הק' זי"ע במצות הדלקת נרות חנוכה, והתקשרותו הנפשית אל אור התורה המתנוצץ בהם. ימי החנוכה מבואם ועד צאתם, היו במחיצת קדשו חטיבה אחת של "נר מצוה ותורה אור", והמשמשים בקודש שעקבו בשנים אחדות אחר הסימניות שבספריו הבחינו, כי במשך שמונת ימי החנוכה סיים את כל ל"ו מסכתות שבש"ס - אשר ל"ו הנרות מכוונים כנגדם כדמרגלא בפומיה מדברי ה"בני יששכר" - בדרך-לימוד קצרה כדרכו בקודש.

בעמדנו על פתחם של ימי אורה אלו, כאשר כל איש חסיד מבקש להתעמק בפנימיות הזמן כמאמר מרן אדמו"ר שליט"א במידת חסיד הנוהג 'לפני"ם משורת הדין', הננו נותנים לפניכם היום אסופה נאה זו מאורו של מרן אדמו"ר זצלה"ה אשר רומם והחדיר במשמעות הימים האלו ובסגוליות הנרות הקדושות המאירות בנפש היהודי, למען ישוטטו בהם מבקשי ה' להאיר נרם, שיהא 'א לעכטיגע וועלט' - כלשונו בקודש בכל עת מצוא.

הקונטרס שלפנינו מכיל, מלבד סדר הדלקת נר חנוכה כמנהג רבוה"ק, את המדורים דלהלן:

• **ניצוצות לחנוכה** - ליקוטים נבחרים ערוכים בטוב טעם ודעת, המאירים אור חדש ומלמדים אורחות חיים במשמעותם הפנימית של ימים אלו.

• **החמימות והקרירות בעבודת השי"ת** - מאמר מקיף בסוגיא יסודית זו, שקיבלה דגש מיוחד בדברות קדשו של רבינו זי"ע בימי החנוכה.

אנו תקוה ותפילה שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, והאור הגנוז בתורה יזרח עלינו ועל דורותינו לטוב לנו כל הימים, אכ"ר.

בברכת התורה

מכון 'אור פני משה' ויזניץ

תוכן העניינים

סדר הדלקת נר חנוכה א

ניצוצות לחנוכה יא

הכנה להדלקת הנרות בלימוד התורה / ביאור ענין אור הגנוז בתורה / ניצול הזמן להתמדת התורה / זהירות מביזוי מצוה / תורה ויראת שמים / בהצלחה בתורה - מתוך קדושה וטהרה / מוסיף והולך בלימוד התורה / תורת חסד על לשונו - ללמדה לאחרים / ראייה בטוב - תעורר חמדה לתורה ועבודה / קדושת הרשות לשמו יתברך / היבדלות מאנשי ההבל / קדושת העינים / חינוך הבנים כראוי / מה לך נרדם - קום קרא

החמימות והקרירות בעבודת השי"ת

א - מסגולות נר חנוכה: לעבד נכונה את רגשי הלב כא

ב - עבודת השי"ת - רק מתוך חמימות כג

ג - בכל אדם יש תכונת חמימות בלבבו כה

ד - כיצד יודעים לכוון לרגש הנכון? כח

ה - על האדם להשקיע לגלות את ניצוץ ההתלהבות שבקרבו כט

ו - במה מדליקין לא

ז - את החמימות נדרש להנחיל בילדים מקטנותם לה

ח - תכונת האדישות והקרירות - ראויה לשעתה לט

ט - השפעת חברים על המיזוג הנכון מא

סדר הדלקת נר חנוכה

לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוּ לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לְקִים מְצוֹת
 הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, כְּמוֹ שֶׁתְּקַנּוּ לָנוּ רְבוּתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה. וְיִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעֲלֶה עֲלֵינוּ כָּאֱלוֹ גִתְּפוֹן בְּכָל הַפְּגוּת הָרְאוּיוֹת
 לְכוֹן, וְיַעֲלֶה לְפָנֶיךָ מְצוֹת הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה שְׁלָנוּ, עִם מְצוֹת הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה
 שֶׁל בְּנֵיךְ הַיּוֹדְעִים וְהַמְּכַוְּנִים בְּכָל הַפְּגוּת הָרְאוּיוֹת לְכוֹן. וּבְכַח סְגֻלַת מְצוֹת
 הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה תִּזְכְּנוּ לָנוּ וְלִזְרַעְנוּ לְנֵר מְצוּהָ וְתוֹרַת אור, וְיֵאִירוּ וְיִשְׁלְמוּ
 רמ"ח אֲבָרֵי נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְתִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְשֵׁם
 גְּדֻלֵּךְ הַמְּנוֹרָה עַל יְדֵי כְהֻנְיָהּ הַקְּדוּשִׁים. וְכִשֶּׁם שֶׁעֲשִׂיתָ נְסִים לְאֲבוֹתֵינוּ, כֵּן
 עֲתָה הוֹשִׁיעֵנו וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם, לְהוֹדוֹת לְשִׁמְךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלֻתְךָ,
 אִם לֹא בְּזִכּוֹת תַּעֲזוֹר לָנוּ בְּרַחֲמִים, וּבְרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תַּחֲפֹץ בָּנוּ וְתַרְצֵנוּ. וְיִהְיֶה
 נֵעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוּ לְיַחַד שֵׁם י"ה
 בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לְקִים מְצוֹת
 הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁהּ בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן. וְיִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי שִׁיְהִי עֲתָה עַת רְצוֹן לְפָנֶיךָ לְהִיוֹת עוֹלָה מְצוֹת הַדְּלָקַת
 נֵר חֲנֻכָּה כָּאֱלוֹ הַשְּׁגָתִי כָּל הַסּוּדוֹת הַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר הֵם חֲתוּמִים בָּהּ, וְתַעֲלֶה
 לְפָנֶיךָ עִם פְּגוּת מַעֲשֵׂה מְצוּהָ זֹאת הַנְּעִשִׂית עַל יְדֵי בְנֵי יְדִידֶיךָ הַמְּכַוְּנִים
 כָּל שְׂמוֹתֶיךָ הַקְּדוּשִׁים הָרְאוּיִם לָבֵא בְּהַדְּלָקָה זוֹ, הַמַּעֲלִים יַחְדָּו וְזוּוּג מַדּוֹת
 הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְלְהֵאִיר בְּשִׁכְנֵי עֲזָה הַמְּאֹרוֹת הַגְּדוּלִים, וּמִשֶּׁם יִשְׁפַּע
 שִׁפְעַ לִי אֲנִי עַבְדְּךָ (פְּלוּנִי בֵּן פְּלוּנִית) לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, כִּי אַתָּה תֵּאִיר
 גְּרִי יי אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשָׁבִי, שְׁלַח אֹרֶךְ וְאַמְתָּךְ הַמָּה יַנְחֵנִי לִירְאָה וּלְאַהֲבָה

את שמך, ללמוד וללמד את תורתך הקדושה תורה שבכתב ותורה שבעל פה בהתמדה גדולה ולכבוד שמך יתברך ויתעלה. ובכח סגלת נר חנכה תחכמנו באור תורתך אנו וזרענו וזרע זרענו, ויקים בי מקרא שכתוב לא ימוש מפיה ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר יי מעתה ועד עולם. ויהיו זרעי וזרע זרעי תלמידי חכמים וחסידים, אהובים למעלה ונחמדים למטה, ותחזיק את לבכם לתורה ועבודה הכל ברצונך הטוב, ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות באמת, גל עינינו ונביטה נפלאות מתורתך הקדושה לבון לאמתה של תורה וסודותיה. ובנכות מתתיהו כהן גדול ובניו הראנו נפלאות, ובאורך נראה אור, וטהר את לבבנו לעבודתך, והרחיקנו ממודות רעות ומחשבות זרות. ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים בהעלתך את הגרות, ושם נעבדך בראה בימי עולם וכשנים קדמוניות. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. ואני תפילתי לך יי עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

קודם ההדלקה בוחן הנרות לאור השמש, ואומר:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות הדלקת נר חנכה, לתקן את שרשה במקום עליון:

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר
קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר
חנכה:**

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שעשה
נסים לאבותינו בימים ההם בזמן
הזה:**

בליל ראשון:

פָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחַיְיָנוּ
וְקַיְיֵמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה:

אהר הדלקת הנר הראשון פותח ואומר:

הַנִּרְוֹת הִלְלוּ אֱנוּ מִדְּלִיקוֹן עַל הַנְּפִלְאוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת
וְעַל הַנְּחֻמּוֹת וְעַל הַמְּלַחְמוֹת, שְׁעֵשִׂית לְאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם
בְּזִמְן הַזֶּה עַל יְדֵי כַּהֲנִיף הַקְּדוֹשִׁים, וְכָל מִצְוֹת שְׁמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכָּה
הַנִּרְוֹת הִלְלוּ קֹדֶשׁ חֵם, וְאִין לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֲלָא לְרְאוּתָם
בְּלִבָּה, בְּדִי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נְפִילָאוֹתֶיךָ
וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ:

אומר ז' פעמים בקול ופעם אחת בלחש:

וַיְהִי נֵעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:
יֵשֵׁב בְּסֵתֶר עֲלִיּוֹן בְּצֶל שְׁדֵי יִתְלוֹנָן: אִמֹר לִי מַחְסֵי וּמִצְוֹדֹתַי אֱלֹהֵי
אֲבֹתַי בּוֹ: כִּי הוּא יִצְיָלֶךָ מִפֶּחַ יְקוֹשׁ מִדְּבַר הַוּוֹת: בְּאֲבָרְתוֹ יִסָּד לָךְ וְתַחַת
כְּנָפָיו תִּחְסֶה צִנָּה וּסְחָרָה אָמְתוֹ: לֹא תִירָא מִפֶּחַד לְיִלָּה מִחֵץ יַעֲוֶף יוֹמָם:
מִדְּבַר בְּאִפֶּל יִהְיֶה מִקְטָב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצִּדֶּךָ אֶלְף וּרְכָבָה מִימִינֶךָ
אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תְּבִיט וּשְׁלֵמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יי מַחְסֵי
עֲלִיּוֹן שְׁמַת מְעוֹנָה: לֹא תֵאָנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלֶךָ: כִּי מִלֵּאֲבוֹ
יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: עַל כַּפִּים יִשְׁאוּנֶךָ פֶּן תִּגַּף בְּאֲבֵן רִגְלֶךָ: עַל
שַׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ תִּרְמָס כַּפִּיר וְתַנִּין: כִּי כִי חֲשַׁק וּאִפְלִטָהוּ אִשְׁגָּבְהוּ כִּי יִדַע
שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עִמּוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה אֲחַלְצֶהוּ וְאֲכַבְּדֶהוּ: אַרְךָ יָמִים אֲשַׁבְּעֶהוּ
וְאִרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי:

לְמַנְצַח בְּנִינַת מְזִמּוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אֶתְנוּ סְלָה:
לְדַעַת בְּאַרְץ דְּרָכָה בְּכָל גּוֹיִם יִשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ

עמים בָּלָם: יִשְׁמְחוּ ויִרְנְנוּ לְאֵמוּם כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֵמוּם בְּאֶרֶץ
תַּנְחֵם סֵלָה: יוֹדֵף עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדֵף עַמִּים בָּלָם: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה יִבְרַכְנוּ
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אֶרֶץ:

אָנָּה בְּכַח גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תִּתִּיר צְרוּרָה: קִבַּל רִנַּת עַמְּךָ שֶׁגִּבְנוּ טַהֲרָנוּ נוֹרָא:
נָא גְבוּר דּוֹרְשֵׁי יְחֻדְךָ כְּבַבְתָּ שְׁמָרָם: בְּרַכְּם טַהֲרָם רַחֲמֵי צְדָקְתְּךָ
תְּמִיד גְּמִלָּם: חֲסִין קְדוֹשׁ בְּרוּב טוֹבְךָ נִהַל עֲדָתְךָ: יְחִיד גָּאֹה לְעַמְּךָ פְּנֵה
זוֹכְרֵי קִדְשֶׁתְךָ: שׁוֹעֲתָנוּ קִבַּל וּשְׁמַע צַעֲקָתָנוּ יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת:

בלחש: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

מִזְמוֹר שִׁיר הַנְּקֵת חֲבִית לְדוֹד: אֲרוּמָמָהּ יי כִּי דָלִיתָנִי וְלֹא שִׁמְחַתָּ
אִיבֵי לִי: יי אֱלֹהֵי שׁוֹעֲתֵי אֱלֹהֵי וַתִּרְפְּאֵנִי: יי הַעֲלִיתָ מִן
שְׂאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתָנִי מִיַּרְדֵּי בּוֹר: וּמָרוּ לִי חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזִכְרִי קִדְשׁוֹ:
כִּי רָנַע בְּאִפּוֹ חַיִּים בְּרִצּוֹנִי בְּעֶרְבַּ יַלְדֵּי בְּכִי וּלְבַקֵּר רִנָּה: וְאֲנִי אִמְרַתִּי
בְּשִׁלְוֵי בַל אִמּוּט לְעוֹלָם: יי בְּרִצּוֹנְךָ הַעֲמַדְתָּה לְהַרְרֵי עוֹ הַסְּתַרְתָּ
פְּנֵיךָ חַיִּיתִי נִבְהַל: אֱלֹהֵי יי אֶקְרָא וְאֵל אֲדַנִּי אֶתְחַנֵּן: מַה בָּצַע בְּדַמִּי
בְּרַדְתִּי אֵל שַׁחַת תִּיּוֹדֵךָ עֶפֶר תִּיַּגִּיד אִמְתְּךָ: שְׁמַע יי וַחֲנֲנִי יי תִּיַּה
עִזֵּר לִי: הַפְּכֵת מִסְּפָרֵי לְמַחֹל לִי פִתְחַת שָׁקִי וַתִּאֲזַרְנִי שִׁמְחַתָּה:
לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם יי אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲוֹדְךָ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדוֹד הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שָׁבַת אַחִים גַּם יְחָד: בְּשִׁמּוֹן
הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ יִרַד עַל הַזֶּקֶן זֶקֶן אֶהְרֵן שִׁירָד עַל פִּי מִדּוֹתָיו: כְּטַל
חֲרָמוֹן שִׁירָד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שֵׁם צִוָּה יי אֵת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם:

רְנְנוּ צְדִיקִים בֵּינֵי לְיִשְׂרָאֵל נְאוּה תְהַלֵּה: הוֹדוּ לִי בְּכַנּוֹר בְּנִבְלַת עֲשׂוֹר
וּמָרוּ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ הִיטִיבוּ גִּגַּן בְּתַרְוַעָה: כִּי יִשְׂרָאֵל
דָּבַר יי וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאִמּוֹנָה: אֱהַב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יי מְלֵאָה

הָאָרֶץ: בְּדַבַּר יי שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ שְׁפִי כָּל צְבָאָם: כִּינִים בְּיַד מִי
 הַיָּם נִתֵּן כְּאֹצְרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירָאוּ מִיִּי כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יִגְוִרוּ כָּל
 יוֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צְוָה וַיַּעֲמֵד: יי הַפִּיר עֲצַת גּוֹיִם
 הִנְיָא מִחֲשָׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יי לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מִחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר
 וְדוֹר: אֲשֶׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יי אֱלֹהָיו הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הַפִּיט
 יי רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׁגִיחַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי
 הָאָרֶץ: הַיֵּצֵר יַחַד לִבָּם הַמְבִינִן אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אִינן הַמְלֹךְ נוֹשָׁע
 כָּרֵב חֵיל גְּבוּרָה לֹא יִנְצַל כָּרֵב כַּח: שְׁקָר הַסּוֹם לַתְּשׁוּעָה וּכְרֵב חֵילוֹ
 לֹא יִמְלֹט: הִנֵּה עֵינַי יי אֶל יִרְאֵיו לְמִיחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְחַצִּיל מִמּוֹת
 נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם כְּרַעֲב: נַפְשֵׁנוּ חֲבַתָּה לִי עֲזָרְנוּ וּמְגַנְנֵנוּ הוּא: כִּי כּוֹ
 יִשְׁמַח לְבַנּוּ כִּי כָשֵׁם קָדְשׁוֹ כְּמַחְנֵנוּ: יְהִי חֶסֶדְךָ יי עֲלֵינוּ כְּאֲשֶׁר יַחֲלַנּוּ
 לְךָ:

מִן עֲזוֹ צוּר יִשׁוּעָתִי, לְךָ נָאָה לְשִׁיבָה. תִּבְנוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי,
 וְשֵׁם תּוֹדָה נִזְבַּח. לְעֵת תְּכִינִן מִטִּבַּח מִצַּר הַמְּנִיבָה. אֲזִי
 אֶגְמֹר בְּשִׁיר מְזֻמֹּר, תְּנַבַּח הַמְּנִיבָה:

ךָ עוֹת שְׁבָעָה נַפְשִׁי, בְּיַגְוִן כַּחֵי כְּלָה. חַיִּי מְרֹדוֹ בְּקוֹשֵׁי,
 בְּשַׁעֲבוֹד מְלָכוֹת עֲנִלָּה. וּבִידוֹ הַגְּדוּלָּה הוֹצִיא אֶת
 הַסִּגְלָה. חֵיל פְּרָעָה וְכָל זִרְעוֹ, יִרְדּוּ כְּאֶבֶן בְּמַצּוּלָה:

ךָ בִיר קָדְשׁוֹ הִבִּיאֵנִי, וְגַם שֵׁם לֹא שָׁקַמְתִּי. וְכֹּא נוֹגֵשׁ
 וְהַגְּלֵנִי, כִּי זָרִים עָבַדְתִּי. וַיִּזֵּן רַעַל מִסִּבְּתִי כְּמַעֲט
 שַׁעֲבַרְתִּי. קִזְּן בְּכָל זֶרֶבְכָל, לְקִזְּן שְׁבָעִים נוֹשָׁעָתִי:

כִּרְוֹת קוֹמַת בְּרוּשׁ, בִּיקֵשׁ אֶנְגִי בֶּן הַמֶּדְתָּא. וְנִהְיֶתָה לִי
 לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ, וְנִאֲזוּתוֹ נִשְׁבְּתָה. רֵאשׁ יְמִינִי נִשְׁאֲתָ וְאֹיִב
 שְׁמוֹ מְחִיתָ. רַב בְּנִי וְקַנְיָנִי, עַל הָעֵץ תָּלִיתָ:

יִזְנִים נִקְבְּצוּ עָלַי, אֲזִי בִימֵי חֲשֻׁמִּים. וּפְרָצוּ חוֹמוֹת
 מִגְדְּלִי, וְטָמְאוּ כָּל חֲשֻׁמִּים. וּמְנוֹתַר קְנֻקְנִים נַעֲשֶׂה יָם
 לְשׁוֹשְׁנִים. בְּנֵי בִינָה יָמֵי שְׁמוֹנָה, קִבְּעוּ שִׁיר וְרַנָּנִים:

ניצוצות לחנוכה

כראוי צדיקות השי"ת, בי נר מצוה ותורה אור, מצו"ה מלשון המקשרות ולוות"א, על ידי תורה אור זוכים לקיים הדלקת הנר בהתקשרות לצורה כל עולמים ית"ש.

ביאור ענין אור הגנוז בתורה

בנרות החנוכה מתגלה האור הגנוז שהאיר לאדם הראשון צמעשה צראשית, כמו שכתב בבני יששכר (כסלו ט"ז א, ח) צ"ס הרקוקה, שצ"ס הכל מדליקים בחנוכה ל"ו נרות כנגד ל"ו שעות שצ"ס ששימש האור הקדום לאדם הראשון (עי' פסיקתא פכ"ג), וצ"ס צ"ס א"ת שצפסוק (צראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי ט"ז, יש על האות ט' ד' תגין, להורות על חצו"ן ד' פעמים ט' שעולה ל"ו, רומז על ל"ו נרות של חנוכה.

והנה האור הזה נגזר בתורה, וכמאמר הרה"ק רבי פינחס מקארין זי"ע אשר ל"ו נרות מכוונים נגד ל"ו

הבנה להדלקת הנרות בלימוד התורה ההבנה הנאותה למנות הדלקת נר חנוכה היא צלימוד התורה, דהנה אמרו חז"ל (ש"ס כג): הרגיל בנר הוי"ן ליה בנים תלמידי חכמים, ופירש רש"י שמקורם מהפסוק (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור, על ידי נר מנות דש"ס וחנוכה צ"ס אור דתורה. ויש לומר דהוא הדין גם להיפך, על ידי אור התורה יזכה אל נר ש"ס וחנוכה, כי לימוד התורה מרומם את האדם, מעדנו ומזכנו, ואז כאשר יצוא עת נר מצוה, יזכה לחוש צ"ס מה את האור המתנווץ בהדלקת נר חנוכה.

ובלבד הכנה כללית זו, צלימוד ועיון צ"ס הש"ס, יש לעיין ולהגות צ"ס קודש העוסקים ומרחיבים צ"ס חנוכה, כגון צ"ס צ"ס צ"ס וכו', וכן ללמוד את דיני היום והלכות הדלקת נר חנוכה.

הבנה כזו תוסיף צ"ס והשגה, ועל ידי יזכה לקיים מצוה זו

ואמנם כן, צטרס נכנס האדם לשערי אורה ולא התייגע צתורה כל הזורך, אינו חש עדיין את נעימותה, כי התורה נקנית זיגיעה וצעמל זדייקא, מצוות לאו ליהנות ניהנו (עירוזין לא), רומז אשר מצוות התורה אינן נקנות למי שחפץ בהנאה בלבד ללא עמל ויגיעה. על האדם לתרוש ולעמול עד שימצא טעם בלימודו, "ס'זאל ווערן איצטל לעכטיג אין די איצרים ווען מ'לערנט תורה", ואז כבר ייראו חייו אחרת לגמרי.

נמצא כי צימי התנוכה זדייקא - זמן התגלות האור הגנוז צתורה - מעניקים מן השמים את ההזדמנות לגלות ולהרגיש את זיוה המאיר של התורה, ועל כל אחד ואחד להוסיף אומץ צעמל התורה ציתר שאת ועוז, כדי לגלות האור צקרצו. פשיטא ואין צריך לומר שאין מקום חלילה לרפיון מהתמדת התורה צימי אלה. אדרבה, כעת הזמן גרמא להציר את עסק התורה, היפך שאיפת מלכות יון שהיתה להשכיחם תורתך רח"ל.

ניצול הזמן להתמדת התורה

בטעם תקנת חז"ל לגצי זמן הדלקת נר תנוכה, שהוא משתשקע החמה עד שתבלה רגל מן השוק (שנת כא:),

מסכתות שבש"ס (עי' בני יששכר כסלו טבת ג, יב), והוא האור המתגלה צימים אלה.

איין לנו השגה מה פירוש "אור הגנוז צתורה", יודעים אנו רק כי עיני נעלה ונשגב הוא, "ס'איז א העכערע זאך", העולם הזה לא היה יכול לצבול את האור הגדול הזה, ועל כן גנוז הצורה צ"ה צתורת ה', "אזא אור איז געווען ששת ימי צראשית".

ויש לצאר צדרך אפשר את משמעותו של אור הגנוז צתורה כפי השייך לנו, כי הנה התורה נקראת אור, נר מצוה ותורה אור (משלי ו, כג), "דאס איז א לעכטיג געשעפט", צרם אף על פי כן לאו כל אדם זוכה ליאות לאורה, "ליידער דער צעל דצר פארשטעלט דעם אור". ואמנם עמל רצ על היצר הרע להשקיע צצצר זה, שהרי צאמת כה ערצה היא התורה וכה מאירה עד שנדרש מאמץ כצד להעלים האור מעיני השכל, אף סוף כל סוף יש ומנלית היצר צמלאכתו. ידועים דצרי האור החיים הקדוש (פר' תצוא, עה"פ ושמחת צכל הטוב) שאלו היו צני אדם מרגישים צנעימות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, והרי עיינו הרואות כי רוצ צני האדם אינס צמדריגה זו ואינס חשים לוף טעם התורה, הרי כי האור גנוז הוא ואינו נגלה לכל.

זוהו גם כן רמז אומרים ז"ל (שבת כג).
 נר חנוכה בשמאל, שמאל עס
 האותיות עולה שע"ה, יש להקדיש ולמלא
 כל רגע וכל שעה צמורת ה', ולשם זה
 יציב משמרת למשרת ויקפיד על שמירת
 הסדרים צמועדים קצועים, ואז יוכל
 לדקדק ולשמור על עתיו ורגעיו לכל
 יתבטלו לריק.

זחירות מביוזי מצוה

באשר מתבונן האדם צדינה דחנוכה,
 וצטעם דאין מדליקין מנר לנר
 [על ידי קיסם] משום ציוזי מלואה (שבת
 כג), אימה ופחד יפלו עליו שלא יהיה הוא
 בכלל מצוי התורה והמצוות.

והדברים אמורים כלפי צחור צימני
 נעוריו, כאשר צחסד ה' יש
 לו לחם לאכול וצגד ללבוש, לא חסר לו
 מאומה ומוחו פנוי מכל טרדה - צחור
 כזה שאינו מקדיש כל כוחותיו לעסק
 התורה, הרי זה ציוזן התורה ח"ו, וכמו
 כן לגצי עצודת התפלה או שאר מצוות
 ה', אם עושה דצר לכבוד שמו יתצרך
 וראשו ולבו צל עמו, מחשבתו משוטטת
 בצדדים אחרים שאין צהם נורך קיומי

ציאר בבני יששבר (כסלו טבת ג, כא) דדרך
 נפלל, כי הנה הזמן הזה הוא סוף היום
 ותחילה הלילה, בצחינת ממוצע צין היום
 והלילה, וצו דייקא נתקנה המלואה שידלקו
 הנרות הרומזים על אור התורה כנגד
 חכמת יון שהיא חושך, דהנה איתא
 צמנחות (טו): שאל צן דמה צן אחותו של
 רבי ישמעאל את רבי ישמעאל, כגון אני
 שלמדתי כל התורה כולה מהו ללמוד
 חכמת יונית, קרא עליו המקרא הזה
 (יהושע א, ח) לא ימוש ספר התורה הזה
 מפיד והגית צו יומם ולילה, ואמר לו, לא
 וצדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן
 הלילה ולמוד צה חכמת יונית. אשר על כן
 תקנו כן חז"ל צומן הממוצע צין יום
 ללילה, להורות שצכל עת וצכל שעה אין
 לך רשות ליצטל מלימוד התורה.

וראיתי - או שמעתי - צאיזהו מקומן
 פירוש מעין זה, כי הנה הזמן
 הזה הוא בצחינת צין השמשות שאינו זמן
 מוגדר, לא יום ולא לילה, "מ'קען דאס
 אויסדרייען אהין און אהער", ודווקא אז
 יש להדליק את הנרות - הרומזים כאמור
 לאור התורה - להורות כי יש לייקר כל
 רגע, וגם הזמנים שאינם מן הסדרים
 הקצועים צריכים להיות קודש, ורק אז
 יוכה לקנין התורה הקדושה.

עבורו, הרי הוא עלול להימנות בכלל מצוי המצוות.

והלא הדברים קל וחומר, אם נאמרו הדברים צמנות הדלקת נר חנוכה שהיא מדרבנן [אמנם יעוין בחידושי חת"ס סופר (שנת כג. ד"ה פסולה) המחדש שעיקרו של יום טוב זה הוא מדאורייתא, מכל מקום מנות הדלקת הנר היא מדרבנן], כל שכן צמנות דאורייתא שיש להקפיד ולהיזהר מלצוותה ח"ו. דבר זה צריך להטריד את מחשבת האדם ולהציאו לחשש חשבון נפשו האם אכן הוא מוקיר ומכבד את התורה לפי רוס ערכה.

תורה ויראת שמים

ראשית חכמה יראת ה' (מהלים קיא, י), לקנין התורה כדעתי נדרש להקדים אליה יראת שמים, ורק אז יש קיום לחכמה, כמו שאמרו חז"ל (שנת לא). אי יראת ה' היא אונרו אין, ואי לא לא.

ובזה מבאר דודי העמרת ישועה (לחנוכה אות טו) מה שאמרו חז"ל (שנת כא:): נר חנוכה מניחה על פתח ביתו מבחוץ, נר חנוכה רומז על אור התורה, פתח ביתו מבחוץ רומז ליראת שמים, כמאמר רצה צר רצ הונא (שם לא). כל

אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו, צהי עי"ל. הרי כי היראה נמשלה למפתח החיון שדרכו נכנסים אל הצית פנימה - היא התורה. צעת לימוד התורה על האדם לזכור את תכלית ומטרת התורה - ליראה את ה' אלקיך ולדבקה בו.

בהצלחה בתורה - מתוך קדושה וטהרה

עוד מצויר צספה"ק בני יששכר (כסלו

שנת ג, כה) על אומנם ז"ל (שנת

כא:): מצותה משתשקע החמה עד

שתבלה רגל מן השוק, שמרמז על אופן

קנין התורה כדעתי, כי התורה אינה

מתקיימת אלא צמי שמתקדש ומטהר את

עלמו שלא לעשות ולא להרהר שום דבר

שאינו רצון הצורא צ"ה, וזהו שאמרו

מצותה - היינו ההלכה צלימוד התורה

להשיג המאור שבה - משתשקע החמה,

היינו חימו"ם התאורות, כל הרהורי עצירה

ישתקעו ויתכחו מלצו ולא יפנה אליהם,

ועד שתבלה רגל מן השוק, היינו

כשיפסק הינר הרע לגמרי מן העולם, אז

מכה לתכלית ההשגה צתורה, עד כאן

תוכן דצה"ק.

מוסיף והולך בלימוד התורה

בגד חנוכה פסקינן כצית הלל שצריך להיות מוסיף והולך (שבת כא:), וללמדנו צא שצלימוד התורה לעולם אין יסתפק צמה שכבר למד, רק יידע כי התורה רחבה מני ים, וכל עוד נשמתו בקרבו יש להוסיף וללמוד מקצועות נוספים.

ויעויין בדבריו הנוקבים של הבני "יששבר" (כסלו טבת ג, טז) על מה שנפסק להלכה (שו"ע או"ח סי' תרעד ס"א) מדליקין מנר לנר, כי כך היא דרכה של תורה, שתמיד מוסיף האדם אומץ צה ומואל דברים חדשים, "ואפילו אלף שנים יחיה ויצלה זמנו צתורה, בכל שעה ימצא שכל חדש מהמושלל שעוסק", עיי"ש.

בל גדולי ומאורי ישראל שצכל הדורות, גדלותם נצעה מזה שהיו מדליקין מנר לנר, צעיניהם לא היה מושג ששמו "סיוס" לדברי תורה, אלא תמיד שאפו להתעלות וללכת מדרגא לדרגא, עד שאכן הגיעו למקון שהגיעו.

ובזה מוצן מנהג העולם לתת ספרים כפרס לנערים העומדים צכור המצתן על ידיעת מסכתא צעל פה,

ברם לא משום כך יפול לצ האדם עליו וימנע את עצמו מעסק התורה ח"ו, צאמרו כי לא זכו מעשיו ועדיין לא זיך נפשו מכל חטא ופגם. ואף דאיתא צדברי המקובלים שכל התורה שהאדם עוסק צעודו רשע הוא מוסיף צה כח לכטרא אחרא, ואסמכוה אקרא (ירמיה ד, ג) נירו לכס ניר ואל תזרעו אל קוליס, מכל מקום צבר כתב בבני יששבר (שם, י) שכוונתם היא דוקא כאשר עוסק צתורה שלא צמרטה מעוונותיו, אצל אם הוא מודה ועוזב ומתקרב אל התורה, אדרבא היא תלמדהו דעת איך לשוץ ולטהר נגעי נפשו וגופו.

ובעמים זאת צמה שאמרו צגמרא (שבת כא:) פתילות ושמינים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, שרומז על אותן הנפשות שנפסלו ונפגמו צחלאת העוונות, ואינם ראויס לקבל אור קדושת השבת, מכל מקום מדליקים צהם צחנוכה - צאור התורה, כי המאור שצה יזיחרנו למוטב, ויזכה לשוץ צתשוצה שלימה ולהיטהר מכל סיג ופגם.

אין חשיבותו של אדם ניכרת אלא כשהוא יחיד מומחה בדבר זה, אבל אם ילמד הדבר לאחרים ויתרבו היודעים אותו, יאבד הראשון חשיבותו. מה שאין כן בחכמת התורה, אדרבה כל מה שמוסיף תלמידים מתרבה תפארתו, ואין האדם מתקנה בתלמידיו בדברי תורה (עי' סנהדרין קה:), ואין הוא אלא כמעציר מנר לנר שאין הראשון חסר מאורו כלום. וזהו דאיפסק להלכה (שו"ע או"ח סי' תרעד ס"א) מדליקין מנר לנר, ואין צוה לא משום ציווי מנחה ולא משום אכחושי מנחה, כי באור התורה - הרמזו בנר חנוכה - אין המשפיע נחסר - ואדרבה תגדל מעלתו יותר ויותר.

ואל ימתין לחזירו עד שיצוא אליו לבקש עזרתו, רק הוא מנדרו ירדוף אחריו ויליע לו עזר וסיוע, לרוממו ולהעמידו על דרך הישר, כמאמר זקני הקדוש בעל אברי נועם (לחנוכה אות כג) את האיבעיא בגמרא (שבת כג:): אם הדלקה עושה מנחה או הנחה עושה מנחה, שזה עולה על הצדיק המשפיע מאור קדושתו על המסתופפים צללו, ונסתפקו צאיזה אופן יעשה זאת, 'הנחה' היינו מנוחה, רומנו שהצדיק ישב במקומו במנוחה וכל הרוצה יצוא אליו ויקבל ממנו. אבל 'הדלקה' הוא מלשון הכתוב (בראשית לא לו) כי דלקת אחרי, שהוא לשון רדיפה, והיינו שמוטל

ולכאורה וכי הלומד תורה ומש טעמה הערב זקוק עוד לפרס, הלא הלימוד עצמו הוא הפרס הגדול ביותר. אלא שזהענקת הספרים מרמזין לו לצורך, הנה סיימת ללמוד ספר אחד, ברם עוד רב ממך הדרך, ועוד הרבה ספרים עליך ללמוד ולסיים. וכאשר תסיים ספרים אלו שקבלת כעת - יוסיפו ויתנו לך עוד ספרים אחרים, כי התורה אין לה שיעור ועליך להיות מוסיף והולך בה כל ימי חיך.

תורת חסד על לשונו - ללמדה לאחרים לימוד גדול מלמדים אותנו נרות חנוכה, להטות חסד אל הזולת ולהאיר גם את עיניו במאור התורה. כה רמז אבי הקדוש ז"ע שמספר נ"ס חנוכה"ה גימטריא דק"ה, ויש לפרש הכוונה שבלימוד התורה גופא יש לעשות דקקה, להקדיש זמן ללימוד עם רעהו החלש ממנו, שהיא הדקקה הגדולה שבדקקות.

בך היא דרכה של תורה, שהמוסר מזמנו לאחרים ומעמיד תלמידים, לא די שאין נחסר ממנו מאומה - עוד ירצה כבודו. וצוה נשתנתה חכמת התורה משאר חכמות העולם, כמו שהאריך צוה הבני יששכר (כסלו טז ג, טז) כי בכל החכמות

ופשוטי העם את דציקותו הגדולה של
הצדיק צה', מציא הדבר בלצם יראתו
ית"ש, וזהו ויראו - מהשי"ת - במך,
מכתך וצאמנעות דציקותך אשר יראו
עליך.

וזהו הרמז צנר חנוכה, שאם הניחה
לעלה מעשרים אמה פסולה (שנת
כג.), והטעם משום ללא שלטא צה עינא
(רש"י שם ד"ה פסולה). עיני האדם לריכות
להציט ולראות בצאורחותיהם המאירות של
עוצדי השי"ת ולומדי תורתו, למען תוקד
בקרצם התשוקה לדבר ה'. וצפרט אמורים
הדברים צדור הזה, כאשר אנשים רבים
מנזיים צמרון החיים וקשה להם לעצור
ולתצונן, צרם כאשר יעמידו לנוכח
עיניהם אחרים העוצדים את השי"ת
והוגים צורתו, יתעורר לצם לחמוד גם
הם אל ה' ואל תורתו.

קדושת הרשות לשמו יתברך

אבי הק' זי"ע מפרש צנוסח שאומרים
צעת ההדלקה, הנרות הללו קודש
הם ואין לנו רשות, אשר כאן רמזו כחם
של נרות חנוכה, המזרימים קדושה בלצ
האדם לקדש כל מעשיו ולדעת כי אין לנו
רשות, כי כל המעשים אשר הוא עושה,
אם הם נעשים כרצון השי"ת הרי הם

על הצדיק לרדוף אחרי המקבלים
ולהשפיע להם. ופסקינן להלכה הדלקה
עושה מצוה, על המשפיע לרדוף אחר
המקבל ולהעניק לו מן הטוב אשר עמו,
כי כן אמרו צוהר הקדוש (ח"צ קכח):
זכאה צעי למרדף צתר חייצא.

ראייה בטוב - תעורר חמדה לתורה
ועבודה

בזה שאמרו חז"ל (רש"י צמדנר טו, לט)
העין רואה והלב חומד, לא נאמר
רק צמוצנו השלילי, שראיית דבר רע
מעוררת חמדה רעה ח"ו, אלא גם
בצטרא דקדושה הדברים אמורים, האדם
הרואה את זולתו מתעלה ועוצד את
השי"ת צחיות וצתהלצות, מתעוררת בלצו
חמדה וכיסופין לעשות גם הוא כמוהו
ולהתעלות צתורה ועבודה. לכן יש להניח
את המנורה צמקום שתשלוט צו העין,
למען יחזו אחרים ולצם יצין ויתעורר
לעבודה.

ובה פירש זקיה"ק בעל אהבת שלום
זי"ע את הפסוק (דברים כח, י) וראו
בל עמי הארץ בי שם ה' נקרא עליך
ויראו במך, ודרשו חז"ל (צרכות ו). אלו
תפליין צבראש, תפליין הוא לשון דציקות
והתקשרות, כאשר רואים עמי הארץ

מדומות, יפרוש ויתרחק מהם עד שלא ימלאו חן צעינו.

ויש להסמיק לזה רמז הנפסק להלכה (שנת כג. טושו"ע או"ח סי' תרעה) הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, ואמר על זה בקדשו אאמו"ר זי"ע, שיש לעשות כל מצוה מתוך הדלקה, צלח אש וצחיות דקדושה, ולא הנחה, לא צרפיון ועייפות, "נישט נאך געלאזוט". ועל פי דבריו אלה יש לרמז, ול"א גימטריא הצ"ל, כאשר האדם מלא חיות והתלהבות בעשותו כל מצוה ודבר שבקדושה, אז ממילא ולא הנחה - הרי הוא מני"ח ומשליך אחרי גוו אה כל הצל"י העולם הזה.

מצוה, ואם לאו ח"ו עזירה הם, כי אם אין המעשה מצוה - הוא כבר עזירה, ואין רשות כלל. עד כאן דבריו הקדושים.

ויש להוסיף עוד בנוסח הנרות הללו, שדייקא מדגישים אנתנו ואין לנו רשות, דהיינו שכל מעשה גשמי שמוכרח האדם לעשותו, לא יעשה אותו לצורך עצמו ולהנאתו גרידא, רק להשתמש בה"ם שעולה עם הכולל כמספר מ"ח, העשייה תהא צמח וצדעת דקדושה, וכל מחשבתו וכוונתו יהיו סובבים רק לעשות נחת רוח לצורא יתצרך שמו, כמאמר הכתוב (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו. זאת היא התוצאה מהדלקת נר חנוכה בהתלהבות דקדושה כדצעי.

קדושת העינים

ודו"ז הרה"ק צעל עפרת ישועה זי"ע (מאמר שמן ששון לחנוכה; וע"ע שם לחנוכה אות יח) מבאר המשך הנוסח אלא לראותם בלבד, דקאי על ראיית העין שגר חנוכה מסוגל לתקנה, כי היונים ציקשו להחשיך עיניהם של ישראל, והנרות מאירים העינים. ועל כן קיימא לן (שנת כג.) נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה משום דלא שלטא בה עיני"א. וזהו גם כן שאומרים מזמור ויהי נועם וגו'

היברלות מאנשי ההבל

אורם של הנרות הקדושים מזריח צלצ האדם חפץ ורצון להתעלות צמעלות העבודה, ולפרוש מאנשי ההבל המצבים זמנם לריק. ועל זה אמרו ז"ל (שנת כא.): מצותה משתשקע החמה עד שתבלה רגל מן השוק, מנות הדלקת נר חנוכה זריכה להחדיר צלצ האדם שיחדל מללכת אחר רגילו"ת אנשי השוק, אנשי הרחוב אשר יראת ה' לא נגעה בצבצם ורודפים כל ימיהם אחר צנע ותאוות

שיש צו ק"ל תצות כמספר עי"ן, עי"ש
 בדבריו הקדושים.

לשם כך נחוצה זהירות יתירה שלא להלך
 ברחובות קריה אם לא לצורך גדול,
 כי בחולות רצה המכשלה וצקלות עלול
 האדם לפגום בקדושת עיניו. וכן פירש
 אבי הקדוש זי"ע מאמרם ז"ל (שנת כ"א):
 נר חנוכה מצותה ובו' שתבלה רגל מן
 השוק, על האדם לגדור את עצמו
 ולהוקיר רגליו מלהתהלך בשווקים
 וברחובות, ואז יאירו עינו באור התורה
 והמנוחה.

חינוך הבנים בראוי

חנוכה הוא זמן חינוך הבנים, כאומרים
 ז"ל (שנת כג): ועי' רש"י שם ד"ה
 בנים) הרגיל בנר הוי"ן ליה בנים תלמידי
 חבמים, ונספה"ק בני יששכר (כסלו טבת
 ג, ד) רמז זאת צפסוק (ויקרא כד, ז) בתית
 למאור להעלות נר תמיד, למאור"ד
 גימטריא זר"ע, כי הדלקת הנר סגולה
 להכשיר זרעו שיהיו תלמידי חכמים.

החובה מוטלת איפוא על ההורים
 להתבונן בצמרות האב על הבן
 לחנכו ולחכמו, צדדי לקיים חובתם כראוי
 וכנכון. כך היה מרגלם צפומיה דאבא
 מארי זי"ע אשר השמן הוא סוד אבא,

גוף המנורה הוא סוד אמא, והנרות אלו
 הבנים היונקים ממוסר האב ותורת האם,
 ואז הם מאירים ושהצתם עולה כראוי.
 לשם זה יש לחנכם מינקותם לתורה
 ועבודה, להוציא מלב ההורים הטועים
 לדאוג לילדיהם לפרנסה למשך חייהם,
 ומזניחים את העיקר ואת עמידת הרוחני
 והנצחי.

וזהו הנרות הללו - הם הילדים - קודש
 הם, ניתנו צהם נשמות קדושות
 ואינם נתונים צד אציהם לעשות צהם
 כרצונם, ואין לנו רשות להשתמש בהם,
 אין הרשות צידו לחנכם במקום שבו ילמדו
 רק תועלות הגוף ופרנסתו הגשמית, אלא
 לראותם - על האב לראות את בניו גדלים
 - בלבד, לב"ד גימטריא ל"ו, רומז על
 ל"ו מסכתות שבש"ס, וכן בדי' להודות
 ולהלל לשבח הגדול, היינו עבודה שבלב
 זו תפלה, יחנכם במקום שאור התורה
 מתנוצץ בו, במקום שמהללים ומשבחים
 להשי"ת, ואז יראה פרי ורוב נחת יחל.

דא עקא, שצמי הנעורים אין ההורים
 מצחינים בחולות המרות היוצאות
 מחינוך שאינו הגון, שוגים בחלומות ואינם
 נופים את פני העמיד לבוא, וברצות
 הימים כאשר המציאות המרה טופחת על
 פניהם, אז כבר מאוחר מדי ואת הנעשה
 אין להשיב.

ועל זה רמזו חז"ל באומנם (שבת כא:):
 נר חנוכה מצותה משתשקע
 החמה עד שתבלה רגל מן השוק, אימת
 ניכרים תולדות החינוך - צחינת נר
 חנוכה - הטובים היו אם לא, משתשקע
 החמה, בערוב ימיו של אדם, צבאו לעת
 זקנה סמוך לשקיעת שמשו ופטירתו מן
 העולם, שאז האדם צחינת תבלה רגל
 מן השוק, רגליו אינן נושאות אותו והוא
 מתהלך על משענתו, אז יכיר היטב את
 פירות החינוך אשר העניק לבניו, אם לטוב
 ואם למוטב רח"ל. והחכם עיניו צראשו
 להתעורר ולהתבונן באופן חינוך הצנים
 הנכון והראוי, לטוב לו כל הימים.

ומעוררו משנתו. ומפרש בזה דברי רש"י
 בפרשת צהלתך (במדבר מ, ג) גבי הדלקת
 הנרות - להגיד שבחו של אהרן שלא
 שינה, מלשון 'שינה' ומרדמה, אהרן
 הכהן בקדושתו פעל על ידי הדלקת
 הנרות צמורה להאיר אור בלבות ישראל,
 ולא היה מניחם להרבות בשינה.

על כן גם אנו מדליקין נרות צחודש
 הזה, כי איתא בספר יצירה (פ"ה
 מ"ג) המליך אות ס' בשינה וכו' וכך צו
 כסליו בשינה, הרי כי הזמן עלול לפול
 לשינה, ומן הנורף ללחוס צתדדימה זו
 ולהתעורר לעבודתו ית"ש. וזה דכתיב
 צהפטרט שצת חנוכה גבי המנורה (זכריה
 ד, א) ויעירני כאיש אשר יעור משנתו.

אור גדול מאיר לנו צימי החנוכה, דער
 נר וואס קומט ארויס פון חנוכה
 איז זייער א שטארקער נר, א שטארקע
 לעכטיגקייט, ועל האור המצדיק הזה
 לצוא ולהיכנס בקרב כל אחד ואחד, צמוחו
 ובלצו. צימים אלו שומעים את פעימותיו
 של מורה-השעות המעורר ומזכיר לאדם
 מה חוצתו צעולמו, "חנוכה דארף קלאפן
 דער זיגער, די אהבת התורה און אהבת
 השי"ת דארף קלאפן אין די ציינער
 אריין".

מה לך נרדם - קום קרא
 בימים אלו, ימי החנוכה המאירים, על
 האדם להקיץ מתרדמת הזמן
 ולהתעורר לתשובה שלימה ולחיקון
 המעשים, כדאיתא בצפה"ק (צני יששכר
 כסלו ט"ג ג, י) מתתיה"ו גימטריא רא"ש
 השנה. לשם זה ניתנה לנו מלות הדלקת
 נרות צחנוכה, כמו שמצאנו בזה באמרי
 נועם (לר"מ כסלו אות ג), כי מסגולת
 הנרות הללו שאנו מדליקין לעורר את
 האדם משנתו, כמו שאנו רואים צטבע
 הצריאה שאין שינת האדם עריצה עליו
 כאשר אור מאיר עליו, והאור מפריע

וּבְכֹחַ סִגְלַת מִצְוֹת הַדְּלָקָת נֵר הַנֶּכְפָה תִּזְכְּנוּ לָנוּ וּלְזַרְעֵנוּ לְנֵר מִצְוֵה

מאמר

החמימות והקרירות בעבודת השי"ת

מסגולות נר חנוכה: לעבד נכונה את רגשי הלב

יעקב אבינו הדליק נרות חנוכה

דודי זקני הרה"ק בעל עמרת ישועה זי"ע מפרש דברי יעקב אבינו ע"ה ללבן (נלאשית לא, מ) הייתי ביום אבלני חרב וקרח בלילה, שרמזו כאן שקיים מצות הדלקת נר חנוכה בבית לבן, כמו שכתוב בספרים אשר כוונתו באמרו 'ותרו"ג מצות שמרת' (רש"י נלאשית לב, ד) היא על מצות נר חנוכה שכלול בתוכה כל התרי"ג מצוות, וזהו חר"ב קר"ח גימטריא להדל"ק ג"ר חנוכה, עיי"ש (מועדים, יוס ג' למנוכה ד"ה הי"מ).

מסגולות נרות חנוכה: להשתמש נכון עם כוחות רגש הלב

ויש להעמיס בכוונת דבריו הקדושים, שיש כאן רמז לגודל סגולת נר חנוכה וכח קדושתו, דהנה חרב פירושו חמימות, קרח היינו קרירות, אלו שתי מידות מנוגדות המושרשות באדם, וצריך להשתמש בכל אחת מהן במקומה הנכון, דהיינו חמימות הלב לכל דבר שבקדושה, וקרירות לכל דבר גשמי, וחלילה להחליף ביניהן לעורר התכונה שלא בעתה ובמקומה.

וכן מבואר באורך בספה"ק בינה לעתים (מ"א דרוש א' לר"ה) בפירוש הפסוק (משלי כג, א) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם, 'צנים' היינו קרירות, 'פחים' היינו חמימות (עי' רש"י כמזכיר ל. ד"ה ני"ס), אשר כאמור שתי תכונות הללו נחוצות לאדם, אך נדרש זהירות להשתמש בהם על נכון, כי לתורה ולתפילה נחויץ

חמימות, ללמוד ולהתפלל בחיות וחמימות, בחשק וברצון, ואילו לדבר עבירה נדרש קרירות, כשהיצר בא לפתות לבו לעבור ח"ו על אחת ממצוות השי"ת, נדרש לצנן את אש התאוה אשר בקרבו. וזה כוונת הכתוב צנים פחים - אלו שתי התכונות, אבל האדם עלול להפך השיטה ולהתנהג בהם בדרך עקש, בעקמומיות ולא באורח ישרה, להיות בחמימות לדבר עבירה ח"ו ובקרירות לדבר ה', על זה הזהיר שלמה המלך ע"ה ואמר, שומר נפשו ירחק מהם.

כל מצבי הרגש הלב - יש בהן תועלת

על דרך זה פירש זקיה"ק הצמח צדיק (ליקוטים ד"ה אמר רבי מניא) מה שאמרו חז"ל (ב"ב קמ"ד:) הכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים, ולמדה מהפסוק הנ"ל 'צנים ופחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם'. והקשו התוס' (שם ד"ה סג) דהא אמרינן (נרכות ג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ותירצו דהתם איירי בתולדות האדם ובמדותיו, דהכל נגזר עליו כבר, אם יהיה גבור או חלש, עשיר או עני וכדו', חוץ מיראת שמים התלויה בבחירה, והכא מיירי במאורעות הבאים על האדם, דכל מאורעות הבאים עליו נגזרו בידי שמים חוץ מצנים ופחים, כלומר שיכול לשמור עצמו מהם.

וזקיה"ק מבאר שגם 'צנים פחים' קאי על מדותיו של אדם, והכוונה על פי המובא בספה"ק שאדם אשר במבטו מחומם ביותר, הרי הוא כעסן ופזון, וזה אשר במבטו הוא מצונן וקר, הרי הוא כילי ועצלן. והנה מדות אלו מדות גרועות המה, אמנם כאשר נחון בדעה נכונה ובקי באיזהו מקומן של מדות, אזי יודע הוא לנצל גם מדות אלו במקומם הנכון, דהיינו חמימות ואש התאות ינצל לעבודת השי"ת, ובעת תפלתו תבער בו יקוד אש קודש, ויתפלל בחמימות והתלהבות, וכן השבת קודש יערכנה כדבעי בחמימות והתלהבות, בשירות ותשבחות לאל חי. ומאידך, כאשר יבוא ח"ו לפעמים לידי כעס ושאר עבירות, שם ינצל עצלותו וקרירותו. וזה כוונת הגמרא, 'הכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים', שהם תכונות הקור והחום כאמור, דהיינו המדות הרעות הבאות על ידי שהוא מקורר או מחומם ביותר, הן אינן בידי שמים אלא תלויות בבחירה, כי יכול וצריך האדם להפכן למובה, על ידי שישתמש בהן במקום הצורך לעבודת השי"ת.

נרות חנוכה מאירים דעת באדם לשימוש נכון

זהו שאמר יעקב 'ביום אכלני חרב וקרח בלילה', כי איתא באור החיים הקדוש (פר' ואממן עה"פ וידעת היום, אופן ה') שבחינת הקדושה נקראת 'יום' והפכה היא בחינת 'לילה', גם איתא שם (אופן ה') אשר העולם העליון נקרא 'יום' והעולם הזה דומה ל'לילה'. וזהו 'ביום אכלני חרב', פירוש את החמימות וההתלהבות שבקרבי הבערתי 'ביום' - בעניני קדושה הקיימים ועומדים לעד, ובמידת הקרירות השתמשתי 'בלילה' - בעניני העולם הזה הגשמיים הכלים ועוברים.

והנה נרות חנוכה הקדושים משפיעים על האדם חמימות והתלהבות לדבר ה' ומצננים התאוה להבלי הזמן, כמו שאמר אבי הק' זי"ע לפרש את דברי הגמרא (שם פא): נר חנוכה אסור להשתמש לאורה, 'אסור' פירושו קשור, 'להשתמש' רומז על השמש המחממת ומאורה, כל איש ישראל 'אסור' וקשור ומחוייב להתחמם לאורן של נרות חנוכה. ולאורך גיסא, נר חנוכה מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק (שם), כי בכח סגולת הנרות תשקע ותתבטל בקרבו החמ"ה - החמימות לתאוות העולם הזה, ועד שתכלה רג"ל - לשון רגילות - מן השוק, כל הרגליו ותהלכותיו יהיו קודש ולא יושפעו כלל מאנשי ההמון, אנשי השווקים והרחובות, שכל עולמם גשמיים והבל.

וזה שרמזו יעקב אבינו ע"ה על מצות הדלקת נר חנוכה בתיבות 'חרב קרח' כאמור, כלומר נרות חנוכה מאירים את דעת האדם ומורים לידע את הדרך ישכון אור בשתי מדות אלו 'חרב וקרח', ולא להפוך חלילה את השיטה, לשמוע בקול יצרו המסיתו להיות לבו בוער בחמימות לתאוות ושמויות העוה"ז, וקר לדברים רוחניים.

עבודת השי"ת - רק מתוך חמימות

עיקר קיום מצוה - כשהיא מתוך חיות

החמימות וההתלהבות נחוצים ביותר לעבודת ה'. ללימוד התורה, לעבודת התפילה ולקיום מצוות הבורא ב"ה נדרש לגשת מתוך חיות

והתלהבות, ביקוד אש, ולא כמצות אנשים מלומדה, להיות כגחלים עוממות בלי רגש וחיות. במרם יגש לקיים את רצון הבורא ב"ה, ילהיב לבו לעשות הכל עם רגש הלב, יהא מלא שמחה שזוכה לעשות רצון הבורא ב"ה.

וכה פירש ב"ק אאמו"ר זי"ע מה שנפסק להלכה (שנ"ט כג. טושו"ע אור"ח סי' תרע"ט) הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, רומז שיש לקיים כל מצוה ב'הדלקה' - מיט א ברען, בחמימות ובחיות, והיא-היא עיקר 'עשיית' המצוה, ולא הנחה - לא כמנוחה ורפיון כאיש נרדם, נישט נאך געלאזט.

וכזה יש לפרש מאה"כ (שמות ז, טו) שלח את עמי ויעבדוני במדבר, 'עמי' מלשון גחלים עוממות (אמרי חיים), רק כאשר משלחים את הקרירות באים לידי 'ויעבדני במדבר' - כמדב"ר גימטריא רמ"ח, יכולים לעבוד את ה' בכל הרמ"ח אברים.

חמימות במצוה - אות שהקב"ה נהנה ממנה

חמימות היא מיסודות החיים, אם הלב חי בחמימות להשי"ת אז כל העבודה מלאה חיות, חשובה ורצויה לפני המקום, אך זולת זה נעשית כל מצוה ביבשות ללא חיות. ואף כי 'מצוות לאו ליהנות ניתנו' (עירוזין ל"ב), אבל הנאה כזו, ליהנות מעשיית רצון הבורא, מותרת לכולי עלמא. אדרבה, כאשר חשים חום והתלהבות במצווה, זהו האות שהמצווה מקויימת כפי שצריך (עי' נפקדמה לספר 'אגלי טל').

דברים נשגבים ונוקבים כתב בזה הרח"ק מכאדריטשוב זי"ע, בביאור הכתוב (שמות כד, יז) ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר, כי הנה האדם בעבודתו להשי"ת בתורה ובמצוות מביא תענוג גדול למעלה, וכשהאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, יבחן את עצמו בזה, אם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא ב"ה, אז בודאי מוכח שהשי"ת יש לו תענוג מעבודתו, ולכן מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. וזה שאמר הכתוב 'ומראה כבוד ה' - כשירצה אדם לידע אם הוא רואה את כבוד ה', והקב"ה נהנה ממנו, הסימן לזה הוא, 'כאש אוכלת' - היינו אם לבו בוער באש, ע"כ.

זקיני הקדוש האמרי נועם מבאר את הכתוב (נלאסיט טו, יא) וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם, 'עיט' - היינו עוף כפידוש רש"י, רומז למלאכים הנקראים עוף השמים, והמה המלאכים הנבראים מדברי התורה והתפלה. כאשר דיבורי התורה והתפלה נעשים בחמימות והתלהבות, גם המלאכים הנבראים מהם הם מלאים חיות, משא"כ אם לומדים ומתפללים בקרירות רח"ל, גם המלאכים עצמם אינם מלאים חיות והם בכחית 'פגרים' מתיים. ועל כן צריך האדם להיות זריז בתורה ומעשים טובים לעשותם בהתלהבות וחשק גדול, כי על ידי זה מפיח נשמת חיים במלאכים. וזהו 'וירד העיט על הפגרים', המלאכים הנבראים מעבודה חסרת חיות - ירידה יש להם, ועל כן 'וישב אותם אברם' - יש לנשב ולהפיח רוח חיים בתורה ובמצוות, ועל ידי זה תהיה עליה גם למלאכי עליון.

בכל אדם יש תכונת חמימות בלבבו

בין כה הגך מקיים את המצוה, מדוע שתעשנה ביבושת?!

כאמור, חמימות והתלהבות נחוצים מאד לעבודת השי"ת וללימוד התורה הקדושה, להתלהב בעת תפילתו, להתפלל בחיות וחמימות, לקיים מצוות הבורא ב"ה בלהט אש, ולא כאילו כפאוהו כמצות אנשים מלומדה. גם יגש בשמחה ובחשקות הלב אל התוה"ק, ישוש כמוצא שלל רב על הזכייה שנפלה בחלקו להסתפח בנחלת ה' לעוסק בתורה, וילמוד בחיות ושמחה. מאידך, מדברים הגשמיים יהא משוך ונסוג אחור, יעשם בקרירות, בכפייה ובהכרח.

כמוכא מאא"ז הק' התורת חיים זי"ע לפרש המשנה (אנוט פ"ד מכ"ג) על כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת, שאם האדם משתמש בענייניו החומריים רק בעל כרחו ובכפייה, אזי הוא 'חי', אבל דברים שבקדושה נדרש חפץ ורצון לעשות המצוה, ללימוד התורה ולתפילה נדרש רעותא דליבא, ואם האדם עושה אותם רק בעל כרחו, הינו 'מת' ח"ו. וממשיך התנא ואומר, 'ועל כרחך אתה עתיד ליתן וחשבון', על זה תצטרך ליתן דין וחשבון נוקב, יען הרי הגך בין כה מקיים המצוה ועוסק במעשים טובים, מדוע זה הגך עושה אותם רק בכפייה ובהכרח ולא בכיסופין ואהבה, ביקוד אש, מיט א פייער.

החמימות קיימת באדם, רק נדרש לכוננה כגון

וזה יש לרמוז בדברי המשנה (צ"ק 3) ארבעה אבות נזיקין וכו' וההבער וכו' בהרי האש שאין בו רוח חיים, כאמור, הקב"ה יצר את האדם עם תכונת ה'הבער' - חמימות אש המלחיטה את פנימיותו, אך אם אין משתמשים בו כראוי, הרי זה אחד מאבות הנזיקין ח"ו. יש בני אדם שבהגיעם לדברים הגשמיים מתעוררת בקרבם חמימות, והתאוה ממריצה אותם ומלחיטה אותם שיחפזו אליהם. על להט אש כזה אומר התנא 'שאין בו רוח חיים', אמנם אש בוערת בקרבו אך האדם חסר חיות הוא, כרשעים שבחיייהם קרוים מתים (גלכות יט.).

משא"כ כשמדובר ברוחניות, כשהולך ללמוד ולהתפלל לפני ארון כל, אז האש והחמימות הוא מעלה, הרי הוא מתפלל בדביקות מתלהט ומתלהב, ס'שפריצט ארוים יראת-שמים, וכמעט מאבד את עשתונותו מרוב ההתלהבות והאש הבוערת בעצמותיו. וכן כבואו אל הדברים הרוחניים עליו להיות כלפיד-אש, וכגון בלימוד התורה הק' צריך ללמוד בחיות, 'לעבעדיג, נישט פארשלאפן'.

מעשה עמלק - להפך בין ההרגשים הנכונים

על הפסוק (דברים כה, יט) אשר קרך בדרך, פירש רש"י 'לשון קור וחום - צינגד והפשיודך מרתחתך'. ובאופן נוסף מפרש רש"י 'לשון קרי וטומאה', דהיינו חמימות שלא במקום הצורך. כלומר, עמלק - הוא היצר הרע - חפץ שיחליפו השיטה בענין זה, לדבר מצוה יהיו אדישים וקדירים, ובדבר עבירה תתעורר אש התאוה בלבם.

וכן איתא בספח"ק אהבת שלום לזקיה"ק זי"ע (סוף פר' כי טעם), וזה לשונו הקדוש: 'דהנה אנו רואים ברכת בני עמנו שבאם יתלהב לבם לגשת אל התורה ואל העבודה היינו תפלה, ומתחילין להתפלל וללמוד בכח והתלהבות, בתוך כך נכנס בתוכם ציגון וקירור, וכיון דשבק לה מעמיא ונופל עליהם התרשלות ועצלות עייפות ויגיעה, וכמו כן בכל מצוה ועבודה וכפרט לאהבת צדיקים אמיתיים ואהבת חסידים ואנשי מעשה, וכפרט לענין לכתת רגליהם בדרך לילך אל הצדיקים האמיתיים, אז נכנס בתוכם ציגון וקירור והתרשלות ועייפות ועצלות, והסיבה הגורמת לזה הכל

הוא מצד העדר מחיית עמלק שהוא היצה"ר. וזהו 'זכור וגו' אשר קרך בדרך', פירוש 'קרך' הוא לשון קרירות וצינון, 'בדרך' פירוש בהדרגה, פירוש שתזכור אשר עשה לך עמלק, אשר הכנים בתוכך צינון וקרירות בהדרגה בכדי לשלול התרגשה, ועל ידי זה 'ואתה עיף ויגע'. ועדיין הוא מרקד בינינו, והשי"ת יעזרנו במהרה למחותו אכי"ר, עכלה"ק.

היצר הרע מניח לאדם להתפלל ולקיים את מצוות הבורא ב"ה, ברם הוא מונע ממנו את החמימות וההתלהבות בהם, גורם לו שיהא הכל רק כמצות אנשים מלומדה, בקרירות ואדישות. 'אלעם לאז איך דיר מאכך, דער עיקר זיי קאלט'. יצ"ר גימטריא ק"ר. זהו חפצו ומגמתו, לקרר את איש הישראלי, בידעו שאם האדם יאחזו דרכו בעבודת בוראו בחמימות והתלהבות, יזנח אחר גוו את שטיוות העולם הזה שהוא מסיתו אליהם תדיר, יען וביען לעומת עבודת ה' בחיות ושמחה, בטלים ונמאסים כל פיתויי היצר, כנר לעומת אור השמש ייחשבו, המתענג על ה' רחה ידחה את תענוגי העוה"ז. ולעומת זאת כאשר האדם חסר את ההתלהבות, החמימות והשמחה בעבודת השי"ת, הרי כיון דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא (עי' צ"ק ט:), ולאט לאט יתנתק לגמרי מעבודת השי"ת ח"ו ויהא מסור כולו ברשות היצר.

כח נרות הנוכה - למחות כח עמלק

זוה מרומז באמרום ז"ל גבי נר הנוכה 'משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק', שביארנו הכוונה לביטול חמימות התאוה בעניני השוק, וזהו רגל מין ראשי תיבות ר"ם מספר עמל"ק, סגולת מצות הדלקת נרות הנוכה הקדושים להאיר ולעורר את לב האדם שלא יטה לבו אל יצרו, כפרט בקדושת היסוד הרמוז בתיבות 'מן השוק' כראיתא בספה"ק, ואדרבה יהא חם לבו בקרבו בבואו לקיים רצון קונו וייצרו ית"ש.

כיצד יודעים לכוון לרגש הנכון?

התורה מיישרת את תכונת הנפש

והעצה היעוצה לאדם למען יזכה לכוון מידותיו כראוי בלי שיבוש ועקלקלות, היא עסק התורה שסגולתה לבטל היצר הרע המעורר חמימות לדבר עבירה וקרירות לדברים שבקדושה.

וכה איתא בנמרא (סוכה נג): תנא רבי רבי ישמעאל, אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ, אם אבן הוא נימוח דכתיב (ישעיה נה, ה) הוי כל צמא לכו למים, וכתיב (איוב יד, יט) אבנים שחקו מים, אם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב (ירמיה מ, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפמיש יפוצץ סלע, ע"כ.

ודקדקו המפרשים (ערוך לנר סג) על שדימה את היצר הרע דוקא לאלו שני הדברים, אבן וברזל, והן אמנם אחד משמותיו של היצר הרע הוא 'אבן', שבעה שמות יש לו ליצה"ר ואחד מהם הוא אבן, שכך קראו יחזקאל, שנאמר (יסקל לו, ט) והסירותי את לב האבן מבשרכם (עי' סוכה נג), אך 'ברזל' אינו אחד משמותיו כלל, ומה הענין שהזכיר כאן אבן וברזל.

ותירצו, ששני דברים אלו, אבן וברזל, הם שני חומרים גשמיים ההפוכים בטבעם, האבן מתחזקת על ידי האש אך נימוחה על ידי המים, ואילו הברזל תכונתו הפכית, שמתחזק על ידי המים אך נימוח על ידי האש. ואלו הן שתי תכונות של יצר הרע השוכן בלב האדם, מצד אחד מחמם את האדם לתאוות רעות, ומאידך מקררו בתורה ובקיום המצוות, "ער איז א פארפרוירענער בריה, די רמ"ח איברים זענען קאלט, דער מוח און דער הארץ זענען קאלט".

ונגד אלו הטבעיים מועיל העסק בתורה הקדושה, הנמשלת גם היא לשני דברים הפוכים במהותם, המים והאש, מים הם יסוד הקרירות ואש היא יסוד החמימות. ועל כן 'אם פגע בך מנוול זה', הוא היצר הרע הבא אליך כאחת משתי התכונות הללו, 'משכחו לבית המדרש' ועסק בתורה, שאז 'אם אבן הוא' - היינו

אם הוא כאבן הזאת המתחזקת על ידי האש, דהיינו ששורה בו חמימות בלתי רצויה לתאוות, הרי הוא 'נימוח' על ידי כח התורה הקדושה שמהפכה לטוב, שהרי התורה נמשלה למים כאמור, והמים בטבעם מתגברים על האש. מאידך גיסא, 'אם ברזל הוא' - אם הוא כברזל הזה שכוחו על ידי קדירות, ומשרה באדם קדירות לכל דבר שבקדושה, הרי הוא 'מתפוצץ' על ידי כח התורה הקדושה שמהפכה לטוב, שהתורה נמשלה לאש כאמור, והאש בטבעה מתגברת על הברזל. עד כאן תוכן דברי המפרשים.

כח זה מתגלה בנרות חנוכה

ומה מאד מובן על פי הדברים האלה מה שנתבאר בראש דברינו, כי מסגולת נר חנוכה להעמיד שתי התכונות הללו, הקור והחום, על מכונם הרצוי וההגון, שהרי בנרות חנוכה מתנוצץ האור הגנוז בתורה כדאיתא בספה"ק (עי' נני יששכר כסלו ט"ז מאמר ז' צ'ארכס), ואם כן יש במצוה זו סגולה מיוחדת להמיר ולפוצץ את היצר המעורר שתי המידות הללו שלא במקומן, ולתקנן כראוי.

ובכלל לימוד התורה - העיון וההתבוננות בספרי מוסר וחסידות בכל יום, ועל אחת כמה וכמה שלא לעיון בכתבי עת המלאים הבל ומוציאים את האדם כליל מהקדושה, ואדרבה מכניסים בקרבו קדירות לכל דבר שבקדושה. ספרי היראה והחסידות ממאסים בעיני האדם את התאוה וההתעוררות לדבר עכירה, ומחדירים בקרבו חמימות לדברים שבקדושה, לזרו את איבריו לעבודת הבורא. ואם כי כל זה אינו בא בנקל, אולם התוצאות הן טובות ונעימות.

ה

על האדם להשקיע לגלות את ניצוץ ההתלהבות שבקרבו

נדרש להתאמץ להסיר את מונעי ההתלהבות

בעצם, בכל איש מישראל גנוז ניצוץ התלהבות של קדושה, הבוהר בקרבו כאש לעבודת השי"ת, אלא שמכוסה הוא במטרדות והבלי עולם הזה, שהם

מסכים המבדילים לבל יוכל להוציא לפועל כח הקדושה והתלהבות שלו, ועל האדם להתאמץ לגלות כח זה. וכה פירש הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג מאמרם ז"ל במשנה (ג"ק נט): לִיבָה בַּה הַרוּחַ וּכְוֹ בֹא אַחַר וְלִיבָה בַּה וּכְוֹ, כִּי הָאִשׁ הַפְּנִימִית הַגְּנוּזָה בְּלֵב הָאָדָם נִקְרָאת הִיא בְּבַחֲנֵית גַּחְלִים עוֹמְמוֹת, כִּי הֵגֵם שֶׁהֵם בּוֹעֵרוֹת כְּגַחְלִים עִם כָּל זֶה הֵם עוֹמְמוֹת, שְׁאִין נִיכַר בַּחוּץ פְּנִימִיּוֹת קְדוּשָׁתוֹ וּדְבִיקוֹתוֹ, וְצִרִיךְ הָאָדָם לְהִתְאַמֵּץ מְאוֹד בּוֹה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַח בְּדִיבוּרֵי הַתְּפִלָּה שְׁלוֹ, לְעוֹרֵר פְּנִימִיּוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ מִכַּח אֵל הַפּוֹעֵל. וְהַדְּרָךְ לְלָבוֹת הָאִשׁ הַפְּנִימִית הִיא אַחַת מִשְׁתֵּי אֱלֹהִים, אוֹ עַל יְדֵי 'לִיבָה בַּה הַרוּחַ' - הֵיינו הַתְּאַמְצוֹת בְּדִיבוּרֵי הַתְּפִלָּה, בְּבַחֲנֵית 'רוּחַ מִמְלָא', אוֹ עַל יְדֵי 'בֹּא אַחַר וְלִיבָה' - הֵיינו שִׁיסַע לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, וְהֵם בְּקְדוּשַׁתָּם יִלְהִיבוּ אֶת לְבָבוֹ לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁ"ת (ע"י אַמְרֵי נֹעַם פֶּרִי וְאַתְחַנֵּן אֹת ס).

בתפילה אפשר לגלות את האש הפנימית

העולה מהאמור, כי התפילה היא זמן התעוררות הלב לחמימות והתלהבות לכל דבר ה', ולהוציא מן הכח אל הפועל את האש הפנימית הגנוזה בקרבו. ואכן, ישנם אנשים שכל הרואה אותם בעת התפלה יכיר כי הם מאלו הנקראים 'חיים', ולעומתם יש כאלה אשר ניכר עליהם כי נפשם יבשה מכל לחלוּחית של חיות, מביטים בכל עת בשעונם לראות כמה זמן עוד נותר עד לסיום התפילה.

זוה מרומז בפסוק (נמדנז י, יג) ויעמוד בין החיים ובין המתים - 'ויעמוד' רומז לתפילה, על דרך אומרם ז"ל (נלכות ו): 'אין עמידה אלא תפלה'. בעת התפלה, ניכר האדם האם הוא מן החיים - שלכם חי וער, או ח"ו בין המתים...

'חי חי יודוך וישבחוך' - בעת שמודים ומשבחים להש"ת, צריכים להיות מלאי חיות. "ביים דאווענען דארף מען ארויס גיין פון די כלים". ובמיוחד בשנות הבחרות, שנות רתיחות הדמים, צריכים וחייבים לנצל תכונה זו לעבודת הבורא, ללמוד ולהתפלל עם להט והתלהבות, המבערת כל חלאה וזוהמה. כאשר אני רואה בחור שהוא מלא חיות בתפלה, ומתפלל עם כל רמ"ח האברים, אני מתמלא חיות ושמחה. חיתה נפשי לראות "ווי אזוי ערליכע חסיד'ישע קינדער דאווענען א פסוקי דזמרה".

חסידי אמת רוויים ברגש דקדושה

במו עיני זכיתי לראות את תפילתם הנלהבת של חסידי ויזניץ תושבי מחוז מארמרוש, בכלות הנפש ממש. איני אומר שהגיעו למעלת הנבואה, אך 'התפשטות הגשמיות' היתה להם (עי' טושו"ע או"ח ריש סי' נח). בשעת דבקותם בתפלה להשי"ת לא ידעו כלל היכן הם נמצאים, לא הרגישו כלל מהסובב אותם, מרוב התלהבות והתלהטות יצאו ממש מגדרם. הם שכחו אז כליל מהמושג 'שעון', לא עניין אותם כלל 'מה השעה'...

תושבי מארמרוש היו יהודים של מעם, בעלי איכות ורגש, מיט א חסיד'ישע גשמה. רובם ככולם היו חסידי ויזניץ, וכשהיה היו"ט הק' ממשמש ובא, עזבו הכל מאחוריהם, קמו ונסעו בהמוניהם להסתופף בצל קדשו של זקני הק'. והיה, אך פתח זקני הק' בתפלת 'פסוקי דזמרה' ברדתו לפני התיבה, כמו נעו אמות הספים, הקהל הפך לחטיבה אחת של רנן ושבח לא-ל חי, "אלעם האט געקאכט ווי א קעסל", כולם התרפקו בהשתפכות הנפש על תיבות התפלה כבנים המתחטאים לפני אביהם. באיזו התלהבות ומתיקות נפלאה התפללו, וכמה כוחות ומחשבה השקיעו בכל תיבה ותיבה.

מעמדה הערב של תפלה זו עדיין חקוק בעצמותי... האחד היה רוקד ומקפץ מגודל התלהבותו, האחר היה זועק מנהמת לבו, קולות בקולות נגעו וקרעו את סגור ליבם של המתפללים, עד שהיו מתעלים טפח ויותר מעל הארציות... כל תיבה בתפלה קיבלה אצלם משמעות מיוחדת, אשר הצטרפה ללבת האש שפרצה מלבם הסוער... ראיתי יהודים שבהגיעם לתפלת 'לא-ל אשר שבת' - דומה היה כי הפכו ללפיד אש, "א שטיק פייער".

במה מדליקין

במחיצת הצדיק מגיעים לחמימות נכונה

מדברי הרבי ר' שמעלקא שהובאו לעיל יוצא עוד, שלפעמים אין האדם יודע מעצמו תפלה מדי, נבצר מהשגתו כיצד מתפללים בחמימות ובהתלהבות,

לזאת נדרש לבוא אל הצדיק - מורה הדרך - אשר יפקח עינים עוורות, וידיכנו אך להתפלל, בחמימות, התלהבות ודבקות השי"ת.

דכירנא כד הוינא מליא את נסיעות החסידים לוקני הק' ואבי הק' זצללה"ה, החמימות והתלהבות של החסידים בהתאספם אל רבם, חמימות זו עצמה מיהרה וזיככה אותם מכל סיג ופגם, וזו עבודתנו ללכות הגחלים העוממות, שביבי אש קודש שבלבנו, שתוקד אש לנצח ולא תכבה ח"ו.

אך באמת, לא רק התעוררות וחמימות דקדושה מעניק הצדיק, כי אם גם את הידיעה הקדומה בדבר חשיבות החמימות לדבר ה' - יקנה בצל רבו. הרבי יגלה לאזנו כי עבודת השי"ת בקרירות רחוקה היא מאד משלימות. אבל אם אינו נכנע לרבי, ידמה בנפשו שהתנהגותו היא על הדרך הטובה ביותר, וממילא רחוק הוא מלתקן נפשו, ולא עוד אלא שגם את בניו וביתו אחריו יחנך בדרך זו, לא די שהוא עצמו אין בו כל הבל וחמימות לתורה ועבודה וראשו מלא בהבלי עולם הזה, עוד יבקש לחנך את בניו בדרך זה ולההבילם גם הם כמותו. ברם כאשר נכנע האדם לצדיק אמת המורה לו דרך ה' ושומע בקולו, ישפיעו דברי הצדיק על האדם להשליך אחר גוו את הבלי העולם הזה, ולהביא חמימות והתלהבות בדבר מצוה, כן ישאל בעצת רבו אודות חינוך הילדים ולא יסמוך על דעתו המשובשת, ואז מובטח לו שיצליח, וגם כי יזקין לא יסור הנער ממנה.

כח השבת להפיח חמימות גם באדם שכבר שקע בקרירות

גם קדושת השבת בכוחה לרומם את האדם, להכניס בו חיות. השבת נקראת 'חמדת ימים', הראשי תיבות אתון ח"י והסופי תיבות אתון מ"ת, לרמוז אשר ככה קדושת שב"ק 'להחיות' אפילו מי שהוא בכחית 'מת', "א פארשלאפענער, א פארפרוירענער מענטש", מלא קרירות, גם אז ככה השבת לעוררו, "דער הייליגער שבת לעבט איהם אויף", ועל ידה יוכל להתקרב אל הבורא ב"ה.

לדאבוננו, העולם מלא קרירות, ואפילו אצל אנשים הנקראים שומרי תורה ומצות, אבל דרך החסידות דורשת בדיוק את ההיפך מכך - להיות מלא חמימות, מלא רגש והתלהבות, לשורר ולזמר לכבוד שבת בהתלהבות ובהתרוממות

הנפש, ומובא בספה"ק ראשית חכמה (שער סהסג פ"י), שבכח שירות ותשבחות יוכל להתדבק באהבת השי"ת.

בהגיע יום השבת קודש אזי הזמן גרמא לסגל מעט חמימות בנפשו, וע"כ חובה היא להתוועד יחד בשבת אחים בזמירות שירות ותשבחות, לספר סיפורי צדיקים, אימרות מתלמידי הבעש"ט, והכל בחיות וחמימות, וח"ו לא לבלות את הזמן בהבלים, בשיחות הבאי - א קוק, א שמועס, כל אלו הבל הבלים המת, אמנם יכול האדם לחיות את חייו בדמיונות שווא ותעתועים, אולם מה תכלית יש לחיים כאלו... בינו והתבוננו, ותערכו את השבת כראוי ובקדושה, ותדעו אז דער שבת דארף געבען א ברען א ציפ, לעורר בקרב כל אחד, אברך או בחור, חמימות והתלהבות, שידע ויחרוט בנפשו שכל ההבלים אינם מענינו כלל.

מהותה של השבת היא אש קודש, ורק כך אפשר להתדבק בה

מרגלא בפומיה דאבי הק' זי"ע, שתיבת א"ש נוטריקון א'ת ש'בתותי. השבת כל מהותה התלהבות, וכך יש לעורכה, "א ברענענד'גער שבת, א פייערד'גער שבת". כולה רצופת אש קודש חיות וחמימות. לישון - אפשר די והותר בשאר לילות השבוע, את ליל השב"ק צריך להעביר בזמירות ותשבחות מתוך צמאון נפש וחיות. ואכן אצל אבי הק' ראו בחוש כיצד התלהב בשבת. ולמרות שבישול הוא מאבות מלאכה האזורות בשבת, ברם 'בישול' מסוג זה מותר לכל הדעות...

ובזה מפרש אבי הק' גם את ענין מחלוקת קרח על משה רבינו, משה הוא סוד השבת, כי מש"ה נוטריקון ש'בת מ'כל ה'מעשים, כל עצמה של השבת היא חמימות אש והתלהבות, וממילא לא תוכל לשכון בכפיפה אחת עם 'קרח' דהיינו קרירות. ועל כן, החפץ לערוך את השב"ק בדביקות ואהבת השי"ת, צריך לפרוש ולהתרחק מאנשים שהם מלאים קרירות וקפאון, כדי שלא יתקרר על ידם. בחברת אנשים הללו אי אפשר לשמור ולערוך את השבת כראוי, כי הם עלולים לקרר ולכבות כל זיק חיות ורגש התלהבות דקדושה. לכן הזהיר משה ואמר (צמדנז טו), (ד) 'העלו מסביב למשכן קרח, אם אתם רוצים לקרוא לשבת עונג ולהתעדן

באהבתו ויראתו, התרחקו מאנשים אדישים הלוקים בקדירות לעבודת ה', אתם בחבורתם לא תרגישו טעם שבת.

וכה ביאר גם את הכתוב (צלאש'ס יג, ו) ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו, נש"א נוטריקון א'כסוף נ'ועם ש'בת, 'ולא נשא אותם הארץ, הארציות בה היה לוט שקוע, לא הניחה לו 'לשב"ת יחדיו, לשבות שבת קודש יחד עם אברהם אבינו ולחוש אצלו כיסופי נועם שבת, ועל כן לא רצה אברהם אבינו לישב במסיבה אחת עם לוט בשב"ק, "ס'האט איהם נישט געטראגן", לוט היה מלא קדירות לדברים רוחניים. אמר לו אברהם אבינו 'הפרד נא מעלי', איני חפץ להיות חברותא עמך, פן תקרר גם אותי. כאמור, בכדי לחוש את קדושת השבת, חייבים להתרחק מאלו שאין בהם חמימות והתלהבות לעבודת הבורא ית"ש.

מה שמביא לחמימות דקדושה - מערש גם את החמימות הבלתי-רצויה

כל אלה - התורה והתפילה, התקשרות לצדיקים ולקדושת השבת - מסוגלים גם לבטל החמימות לדבר עבירה, שהרי החמימות וההתלהבות לעניינים רוחניים והחמימות והחשק לעניני עולם הזה אינם עולים בקנה אחד, "דער היץ פון תורה און דער היץ פון דער גאס קענען זיך נישט צוזאם פאסטען בשום אופן", יען המה מתנגדים זה לזה. "גוטע יודען פלעגן זאגען, אז מ'איז קאלט צו א מצוה איז מען ווארעם צו עבירה, און פארקערט אויך", והן הן החובת הלכבות (שער משנן סגפס פ"ג, והכ"ה) שלא יתחברו בלב המאמין אהבת עוה"ז ואהבת עוה"ב, כשזה קם זה נופל.

וכן פירש אבי הק' זי"ע הפסוק (צמדנר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, כל דבר שנגרם על ידי אש וחמימות היצר הבוער בקרבכם, תעבירו אותו באש קודש, חמימות והתלהבות למצוות ומעשים טובים ותורה ותפלה. הבלא מפיק הבלא (שגמ מא), החמימות ואש התורה מוציאה ומבטלת את החמימות לתאות עולם הזה.

האיש הנלכב אשר אש קודש תוקד בקרבו תמיד, נמאסות כל תאוות העולם הזה בעיניו, שטויות והבלי היצר אינם נחשבים בעיניו למאומה, הכל בטל

ומבוטל בעיניו כעפרא דארעא. היצר הרע יכול לנסות ולפתות את איש הישראלי בתאוות וחמדות עולם הזה רק במרם הרגיש עריבות אור הנערב של לימוד התורה וקדושת השבת, כי לעומת עריבות ומתיקות התורה הק' וקדושת השבת הכל בטל ומבוטל, נמאס ומאוס, כאור הנר שבטל ומבוטל לעומת זוהר אור השמש.

את החמימות נדרש להנחיל בילדים מקטנותם

את רתיחת דם הנעורים - יש להטות מקטנות לחמימות דקדושה

ימי החנוכה"ה - שסגולתם לעורר החמימות והקדירות במקומם הראוי - הם זמן חינוך הבנים, ועל כן הזמן גרמא לחנך הבנים לחמימות לכל דבר ה'. 'להדליק נר חנוכה', על האדם להדליק נר בלב בניו, להאירם במאור תורת ה', אך לצורך כך יש להקדים ולהשריש בלבבם חמימות לדבר ה', "ער זאל נישט זיין קיין פארפרוירענער יונג, נישט זיין אויסגעוהיילט, מלא קדירות", שהרי בעינינו אנו רואים את אנשי העולם כיצד הם נראים, ואלו שאינם מחנכים בדרך התורה והחסידות - הרי בניהם צונגים ויבשים ללא רוח חיים. האב או המתנדך יכולים להלל ולשבח את הניכיהם כי הינם 'גאונים' ויודעי ספר, ברם הנקודה הפנימית נעדרת מהם, "ראם פינטעלע יראת שמים פעלט איהם נעבעך". והאמת היא שגם תורה אין להם, כי לא יתכן לגדול בתורה באופן כזה, אך גם אם נניח שהצדק עמם - מה ערך יש לה לתורה כזו, "דער יסוד פון תורה איז יראת שמים - א ברען".

והרי בשנות הנעורים האדם בתוקפו ובגבורתו והוא מלא זריזות וחמימות, ואין נדרש כי אם לייצבו במסילה העולה בית קל, להטות החמימות למקומה הראויה ואז תהא השלהבת עולה מאליה.

וכמו שאמר אבי הק' זי"ע על הפסוק (שמות כד, ה) ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל וגו' כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. וצריך להבין מדוע חזר לקרות באזני העם אחרי שכבר סיפר להם את כל דברי ה' ויען כל העם וגו' נעשה. ופירש. דהנה לשון הזה להקדים 'נעשה' ל'נשמע' הביב מאד לפני הקב"ה, כאמז"ל (שם פס.) מי גילה לבני רו זה שמלאכי

השרת משתמשין בו. ולכן רצה משה רבינו ע"ה שיענו בני ישראל לשון החביב הזה, כי זה מורה על גודל האהבה לה' יתברך, לקבל על עצמו לעשות כל אשר יצו ה' לבלי להתיישב בדבר, רק לקיים תיכף ומיד, וכמ"ש רש"י ז"ל בדרך העושים מאהבה. וכאשר סיפר משה 'לעם' סתם היינו הזקנים, מהם לא השיג מענה הרצוי באמרם 'נעשה' בלבד. ולכן אמר לנסות לסדר הענין לפני 'נערי בני ישראל', קרב אותם ויעלו עולות וגו', וקרא באזניהם, הלהיב לבכם והכניס בהם אהבת ה' ב"ה, והם ענו תיכף תשובה הרצויה 'נעשה ונשמע'. ע"כ

התפקיד מוטל על החורים

וזה מרומז בפסוק שבתחילת פרשת אמור (ויקרא כ"א, ב) אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו, 'בעמיו' רומז לקרירות, מלשון גחלים עוממות, על האדם להזהר שלא יטמא נפשו על ידי הקרירות והעצלות בעבודת השי"ת. ועל זה פירש רש"י, להזהיר גדולים על הקטנים, כלומר חובת החורים להשגיח על ילדיהם בפרט זה, לחנכם בבתי חינוך שבהם ניתן הדגש על חמימות והתלהבות לדבר מצוה.

ובן דרשו חז"ל במסכת יבמות (סד.) על הפסוק (צמאש"י י, ז) להיות לך לאלקים ולזרעך אחרך, בזמן שזרעך אחרך שכינה שורה, אין זרעך אחרך על מי שורה על העצים ועל האבנים, כי כאשר הילדים הולכים בדרך האבות, אזי השכינה שורה. האב שב בליל שבת קודש מבית הכנסת, מלווה בילדיו העטויים צורה יהודית, מלאה טעם ואור, והם עורכים יחדיו שולחן שבת כראוי, משוררים זמירות שבת בחמימות והתלהבות, מעבירים את יום השבת כדבעי, ואז 'בזמן שזרעך אחרך', צועדים בדרך האבות, אזי 'שכינה שורה'.

אבל אם רח"ל 'אין זרעך אחרך', הילדים מלאים קרירות ואינם מתחנכים ברוח הדורות הקודמים, מה אפשר לתבוע מהם, הרי הם בכחית 'עצים ואבנים'. כלום אפשר לתבוע מבול עין שיתלהט בתפלה, שיתחמם בעת עסקו בדברים שבקדושה. ילדים כאלו אשר הם קרירים ואדישים רק בעיני עבודת ה', ואילו בעיני גשמיים הם מתלהטים מתלהבים ומתחממים, מה אפשר כבר לתבוע מהם.

כל החיים תלויים בחמימות של שנות הנעורים

כל ימי חייו של האדם תלויים כפי שבונה את עצמו בשנות הנעורים. אם ראיית יהודי בן שמונים שנה והוא מלא חמימות לדבר ה', "א ווארעמער חסידישער יוד", דע לך שלא נולד כך בהיותו בן פ' שנה, אלא מפני שהיה מלא חמימות בהיותו עדיין בחור ואברך צעיר לימים, אזי הביא בלבו חמימות דקדושה לתוך כל שנות חייו.

שנות הנעורים המה יסוד החיים, ועל כן אני זועק ומתריע, "וואו איז דער יונגער מיליטער". כי כשאדם יהיה בשנות הנעורים א לעבעדיגע ברית, חי בתורה, חי בעבודה, חי במידות נעלות, אזי יצמיח פירות ברבות הימים, כשהיה יהודי זקן וילך כבר עם מקל - גם אז עדיין אש תוקד בקרבו, ווייל ער איז איין גיזאפט מיט בנויו. אבל אם יעברו שנות הנעורים ללא לחלוחית דקדושה, לא יהיה לו תאווה לעבודת השם ויהא ח"ו חלל מכל חמימות דקדושה, אז מאוד מאוד לא טוב הדבר, א גאנצע לעבן איז ער געבעך פארפרויערן.

שנות השחרות והבחרות המה יסוד החיים של האדם, ובאם היסוד חזק אזי כל הבנין חזק, ועל כן נדרש להיכנס לעבודת ה' תמה ושלמה בימי שחרותו ובחרותו, אל ידחה זאת למחר ולאחר זמן, יען המבלה שנות נערותו ובחרותו בהבלים מתחרט מאוד לאחמ"כ על השנים שעברו בבטלה וללא כלום, ברם אז כבר מאוחר, כי תמול לעד לא ישוב. החכם עיניו בראשו, ואינו חושב לעצמו אשר עוד חזון למועד וכי יש עוד זמן למכביר להתחיל להיכנס לעסק התורה ועבודת הבורא ב"ה, כי אם בימי הנעורים מתדבק בטוב האמיתי.

כל זאת על האדם לזכור כבר בצעירותו, כפי שפירשתי את הפסוק (נלאשים כד, 6) ואברהם זקן בא בימים - כשבא בימים, היינו בצעירותו, כבר אז יזכור שיגיעו פעם ימי הזקנה. וכבר שאמר חכם אחד: הכל שלא נעשה האדם תחילה בן שמונים ולאחר מכן בן עשרים, כי אז היו יודעים לנצל היטב את ימי הנעורים.

הרה"ח ר' מרדכי שרצקי ז"ל, היה בוער כלפיד אש ביום השבת, "ער האט געקאכט ווי א קעסל". כסבורים אתם שהתחיל לעבוד בגיל שמונים!?! לא ולא! הוא התחיל בגיל צעיר, ולכן נראה כך בגיל שמונים.

זכיתי עוד להכיר את החסיד רבי מרדכי הנא, הוא היה כבר בשנות זקנותו ואני עדיין הייתי ילד, אבל התפילה שלו - הלואי ואברכים צעירים בימינו יתפללו בהתלהבות כזו כפי שהתפלל הוא בזקתנו! "אזא פייער, אזא ברען, אזא שטארקייט". אמירת התהלים שלו, לימוד התורה וכל דבר שבקדושה, הכל היה בהתלהבות. כשהכרתי אותו כבר היה זקן שבקושי התהלך על רגליו, אבל כאשר הגיע לדבר ה' מיד נעשה מלא חיות. ואין זה פלא, שהרי כזו היתה התנהגותו גם כשהיה בן עשרים.

ובודאי שחסידים אנשי מעלה אלו לא התחילו את עבודת הקודש לעת זקנה, בימי נעוריהם כבר מיהרו וקידשו את איבריהם, עבדו את השי"ת בחריצות וחשק, ביקוד אש והתלהבות, ולא פנו אחרי תאוות העולם הזה, וגלל זה גם שני הזקנה היו שווין לטובה כבימי נעוריהם, התגברו על תשות כוחם ומדויהם, וכשהתפללו לא ניכר כלל שאנשי שיבה הינם, כי כאיש צעיר - מלא התלהבות וזריזות היתה תפילתם.

נחין להבין בעוד מועד את השפעת החמימות בשנות הנעורים

אך אם בימי נעוריו אין מאוויו ומבוקשו של האדם לתכלית עבודת ה', בדמיונו התועה שואף ואין להעשיר, וחושב שביכולתו להשיג כל חללי העולם הזה, "ער מיינט אז דער גאנצער וועלט איז זיינס, ער וויל איינשלינגען דער גאנצער וועלט", הרי גם כאשר יגיע לימי הזקנה וכבר תפחת להיטותו אחרי עניני העולם הזה, לא יצליח אז להתקרב אל עבודת השי"ת, להתפלל ולקיים מצוות הבורא ב"ה בחמימות והתלהבות, יען לא התנסה בכך בשנות נעוריו.

ובדאיתא בספה"ק אור פני משה על הפסוק (ספלים 5, ו) בבוקר יציין וחלף לערב ימולל ויבש, 'בבוקר' - היינו בשחר הנעורים, 'יציין' - על האדם לעמול בתורה ובעבודת ה' ולהפריח מעשים טובים. אבל 'וחלף' - אם ימי הנעורים חלפו ועברו באפס מעשה, אזי 'לערב' - כשמגיע לערוב ימיו, 'ימולל ויבש' - הוא יבש בלי שום לחלוחית של תורה ושל יראת שמים.

על כך אפשר להמליץ את דברי רש"י בפרשת חיי שרה בת ק' כבת ב', כמו שנראה האדם כשהוא בשנת העשרים לחייו, כך הוא נשאר בשנת המאה. "ביי די הונדערט יאהר שפיגלט זיך אפ וויאזוי ער האט אויסגעזעהן ביי די צוואנציג". על כן יש להתחיל לעבוד את הבורא ית"ש בתורה, בתפילה ובשב"ק, בימי הנעורים, לעשות הכל בחמימות ובהתלהבות.

על כן מוטל על בחורים ואברכים "זיך נעמען מיט ווארעמקייט צו תורה, צום דאווענען, און צו שב"ק", מתוך חמימות והתלהבות, ולא לצפות לשנות הזקנה, יען כאשר תשו כוחות האדם קשה להתחיל או בעבודת ה'.

תכונת האדישות והקרירות - ראויה לשעתה

תכונת הנפש המנוגדות - כל אחת לשעתה

אך כאמור, גם מידת הקרירות נדרשת לעבודת האדם. בעת שיצרו מפתה אותו לדבר עבירה, יתייחס אליה באדישות ובקרירות ויכלכל דרכיו במתינות וביישוב הדעת. כמו שמפרש אבי הק' זי"ע מאמר הכתוב (נרדאש'ט כג, ג) וישכם אברהם כבוקר ויחבוש את חמורו ויקח את שני נעריו אתו, שאברהם אבינו ע"ה כבר בימי עלומיו, 'כבוקר', השכים לעבודת השי"ת, לא המתין עד שיתבטלו הכוחות ותצטנן החמימות, אלא 'ויחבוש את חמורו', חבש ואסר את החומריו"ת, ואז זכה 'ויקח את שני נעריו אתו', בערוב ימיו בלכתו בדרך כל הארץ לקח עמו את שנו"ת נעוריו, שהיו טהורים מכל חטא ופשע.

לזאת נדרש לקיים מה שביארו בספח"ק על הכתוב (שמו"ט, ט) בנערינו ובקנינו נלך, שעל כל אדם לשלב בעבודתו את מעלותיהם של ימי הבחורות וימי הזקנה גם יחד: ימי הנערות מעלתם רבה בכך שהאדם הוא אז עדיין במלוא כוחותיו ומרצו והוא עובד את בוראו בהתלהבות ובחמימות, מתוך חיות ושמחה, זוהי מעלה עצומה. ברם, אליה וקוץ בה, שבימי הנערות יש באדם עדיין רתיחת הדמים ומשיכה לתאוות, וכן מקננת בו זחיחות-הדעת כאילו לפחות חצי העולם שלו הוא... ולהיפך בימי הזקנה, אז כבר נחלשו הכוחות עד שהאדם מדמה בנפשו

שכבר אין בו תועלת וכאילו עבר ובטל מן העולם, אולם גם מעלה יש בהם, שכבר נחלשה רתיחת הדמים והרדיפה אחר התאוות שקטה ושכבה, ואזי מבין הוא אל נכון מהי תכלית ויסוד החיים בעולם הזה.

כל תקופה בחיי האדם - דורשת השקעה שונה

בזה פירש זקיה"ק האמרי נועם זי"ע מאמר הכתוב (נלאזית נל, 6) ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, על פי מה שפירש רש"י בפסוק (דנ"ט ג, כה) 'וכימך דבאך', דימך הם ימי הבחרות, ודבאך הם ימי הזקנה עיי"ש, כי ימי האדם נחלקים כאמור לשנים, ימי זקנה וימי בחרות, ולכל אחד יש לו מעלה וחסרון, כי ימי הבחרות יש להם מעלה שהאדם הוא בזריות, ואין חוזק כחסידות בתחלתו, ויש להם התלהבות וכה, מה שאין כן בימי הזקנה, אמנם התגברות התאוה ורתיחת הדמים גוברים מאד בימי הבחרות, ופרא אדם יולד. אבל בימי הזקנה הוא להיפך, כי רתיחת הדמים והתאוות אינם בחוזק, ויש לו דעת שלם לעבודתו, אך הוא בתשות ועצלות רחמנא ליצלן. לזאת צריך אדם לאחוז בשני דרכים להיות לו שני בחינות חיים ביחד, היינו בימי הבחרות ישתמש גם בימי הזקנה לענין קדירות התאוות ודעת שלם, ויחדיו יהיו תמים הבחרות והזקנה, וכמו כן בימי הזקנה יחזק עצמו בכל עוז בהתלהבות בהשתדלות העבודה, ויהא ביחד זקנה ובחרות, ותתחדש כנשר נעוריו, וזהו 'וכימך דבאך', שיהא ביחד ילדות ושיבה.

וזתו 'ואברהם זקן בא בימים', כי 'ימים' רומז על ימי הבחרות, כמו שפירש רש"י ז"ל וכימך כנ"ל, היינו שגם בימי זקנה היה לו המעלה של הבחרות. וזהו 'ויהיו חיי שרה מאה שנה', רומז אשר גם לעת זקנתה היתה בת ק' כבת כ', כי היו לה שני בחינות חיים ביחד. וזהו 'שני חיי שרה' - שהיה לה שני בחינות של חיים, הזקנה והילדות ביחד. ועל כן פירש רש"י ז"ל 'כולן שוין למובה' - שהיו כל ימיה שוין, כי מתחלתה היו לה ילדות וזקנה ביחד, ולעת זקנתה היו לה זקנה וילדות ביחד.

השפעת חברים על המיזוג הנכון

”לא ישבתי עם מתי שוא”

לשם כך נחוץ להתחבר עם חברים הגונים שלכם ער לעבודת השי"ת, ולהתרחק כמטחווי קשת מחברת אנשי ההבל אשר לא נגה עליהם אור ה' והם מלאים קרירות.

ובמו שהיה מרגלא בפי החסיד המפורסם ר' מרדכי חנא ע"ה מאמר צדיקי אמת (עי' אגלא דפקא אום עט) על הפסוק (מסלים כד, ד) לא ישבתי עם מתי שוא, ולכאורה היכן מצינו 'מתי שוא', אדם שהוא מת ואינו מת. וביאר הכוונה בזה, שהאדם צריך להיות מלא רגש וחיות דקדושה בעניינים רוחניים, תורה ותפילה, וקיום מצוות הבורא ב"ה. לעומת זה העניינים הגשמיים צריכים שיהיו נעשים בקרירות, להיות משוך מהם. אולם האיש אשר מהפך את הסדר ובקימו את מצוות השי"ת הוא מלא קרירות כמת, ובעוסקו בעניינים גשמיים הוא מתעורר לחיים, כמו שרואים לפעמים אנשים שבשבתם בביהמ"ד בעת התפילה והלימוד הינם ברפון וכבידות, והנה אך יצא יצאו מביהמ"ד בסיום התפילה ושיעורי תורה, מיד נעשים מלאי חיות, משוחחים על דא ועל הא, ועוסקים במסחר כשלא ניכר עליהם כלום מעייפותם הקודמת.

עליהם אמר דוד המלך ע"ה 'לא ישבתי עם מתי שוא' - אין בחפצי לישב במסיבת אנשים הללו שהם 'מתי שוא' - "פאלשע מתים", בעניינים רוחניים הם כמתים, ובעניינים גשמיים הם חיים, יען ההתחברות עמהם והישיבה במסיבתם תשפיע על האדם להיות כמוהם, כמאמר הכתוב (משלי יג, כ) 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע'.

וכן מובא בספה"ק מסילת ישרים (פט"ו) בעוררו שם בנחיצות ההתרחקות מאנשי ההבל, 'למען לא יביאו אותם הבלי חבריהם לההביל גם הם כמותם', עצם ההתחברות עמהם תביא בלבו קרירות לכל דבר ה' ותשפיע עליו לחפוץ גם הוא לרדוף אחרי ההבל להיות כמותם.

במחיצת חסידי אמת - מתלקח הלב באש של קדושה

לעומת זאת ההתחברות עם חסידי אמת, שלכם בוער באש וסכיבותם נשערה מאד, תשפיע על האדם שפע קודש ותרוממו לעבדו ית"ש בכל לב ונפש.

החסיד ר' מרדכי הנא, כאשר היה משוחח עם אברך, "האט ער איהם א דארעך געווארעמט דורך און דורך". וכה אמר פעם החסיד ר' מרדכי כהנא [פעלין] למשנתו החסיד ר' איציק דוד פוקס: אם יש בקרבי גיד יהודי אחד, הרי זה תודות להשפעתך, "אז איך האב אין מיר איין יודיש אדער, איז דאס נאר פאר דיר צו פארדאנקען". שכך היתה דרכו של ר' יצחק דוד להקהיל ולאסוף ישיבות מרעים בישובים שבמחוז מארמרוש, והיה מצית בהם שלהבת י-ה, עד שהיתה עולה מאליה בתפילות וקדוה שפרצו מלכם של אותם יהודים פשוטים וקשי יום, וכן היה בנו החסיד ר' מרדכי הנא ז"ל עושה אחריו, ובכך הכניס מאות אנשים תחת כנפי השכינה בדרך החסידות בכל מחוז מארמרוש. תמיד אהב לשבת יחד עם יהודים, לחיות ביחד עם הולת.

אבי הק' זי"ע אמר על שני החסידים הללו, כי הם 'גיררו' את מחוז מארמרוש, יען במרם בואם לשם היה הכל "טויט", והם הביאו בקרב יהודי האיזור רוח חיים, "לעבעדיגקייט און ווארעמקייט".

גם החסיד ר' שלמה זלמן מוזס ז"ל, בערה בקרבו המימות ואש קודש לענינים ורוחניים, עד שעודף הרתיחה פריץ ויצא החוצה... כמו תבשיל המתבשל בקדרה, כאשר עולה הרתיחה פורצת הלהבה חוצה. כלפי חוץ היה נראה, שר' שלמה זלמן נטל את כל החיות והחמימות של פליטי השואה שסבבוהו שהיו כולם כגחלים עוממות, והוא נטל קבין של חמימות כנגד כולם. אילו היה חי עמנו כיום, היו אברכים בני דורנו יכולים להתחמם לאורו, ולהיות מושפעים מגודל התלהבותו בתורה ותפילה.

אדיר חפצי שכך תהא התנהגותו של כל אברך, לעשות כל דבר ה' בחיות והתלהבות, "אז מיר האבן א לעבעדיגען באשעפער - דארפן מיר אויך לעבן".

לזכר נשמת אבינו רוענו, עטרת ראשנו ונזר תפארתנו
גאון ישראל וקדושו, ציס"ע, עמוד צלותהון דישראל
פאר הדור והדרו, המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמי"ם
כ"ק מרן אדמו"ר

רבי משה יהושע זצלה"ה

בן כ"ק מרן אדמו"ר רבי חיים מאיר זצלה"ה
עוז ויכור לנו אהבת איתן ארונינו
ובמרומים ימליץ עלינו ועל דורותינו
להתברך בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

לזכרון עולם

לע"נ אבי הקד, איש חסיד היה, דבוק ומקושר לדבוח"ק

הרה"ח ר' **ישראל** ב"ר **דפאל אריה** ז"ל
נלב"ע כ"ט תמוז תשמ"ז

חמי הקד, איש חי רב פעלים, רודף צדקה וחסד

הרה"ח ר' **אליעזר** ב"ר **משה חיים** ז"ל
נלב"א ר"ח ניסן תשס"ד

הונצח ע"י ידידנו החשוב

הרה"ח מוה"ר **יעקב יהודה דסקל** הי"ו
אשדוד יצ"ו

זכות רבינו הק' תגן עליו ועל כל בני ביתו
להתברך בשפע ברכה והצלחה
ויזכה להרבות פעלים
מתוך בריות גופא ונחורא מעליא אבי"ר

זיכתב בספר לזכרון

לשמו ולזכרו הטהור של
עט"ד אבינו דוענו עמוד צלותהון דישראל, הורה דרכנו
והאיר נתיבותנו באור תורתו ויראתו, קדושתו ופרישותו, באור פני מלך חיים
ב"ק מרן אדמו"ר רבי **משה יהושע** זצוקלה"ה
בן ב"ק מרן אדמו"ר רבי **חיים מאיר** זצוקלה"ה
אשר זכיתי להתאבק בעפר רגליו לשמוע אל הדנה ואל התפלה
לשאוב מבאר מים חיים תורה וחסידות מוסר והדרכה וארחות חיים

זיכור אלקים

נשמת אבי מודי, האי גברא רבא ויקירא
תורת ה' היתה משוש חיו, משכיל אל דל זמרבה להיטיב
הרה"ח ר' **יעקב נטע** ז"ל
בהרה"ח ר' **אשר אנשיר** ז"ל
נלב"ע כ"ה אדר"ב תשע"ז

נשמת אמי מורתני האשה החשובה
מדת **חנה לאה** בהרה"ח צ"ד ר' **ישדאל אריה** ע"ה
אדמו"ר מפרעמישלאן לונדון
נלב"ע כ"ב טבת תשע"ד - ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י ידידינו העומד לימיננו בכל עת ועונה
הרה"ג מוה"ר **חיים בעק** שליט"א - בני ברק
זכות רבינו הק' יגן עליו להתברך בכל מילי דמיטב, וזכה להרבות פעלים
מותך בריות גופא ושפע ברכה והצלחה אבי"ד

מכון
אור פני משה

הוצאת משנת כ"ק מרח דבני
בני 'ישועות משה' ז"ע
דפוס